ABHIYAN WEEKLY-2040
अभियान साप्ताहिक
ABHIYAN WEEKLY
Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४१ / अंक : २२ / २०८० पुस २७ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४४ / Jan. 12, 2024 / मूल्य रु. १०/-

यसकारण माधव र देउवा प्रधानमन्त्री बन्ने के ग्यारेन्टी ?

काठमाडौ । ३२ सिटमात्र प्रतिनिधिसभामा रहेको माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड' सत्ता गठबन्धनको नेतृत्व गर्दै प्रधानमन्त्री बनेका छन् । नेपाली कांग्रेसले बलियो समर्थन गरेको भएपनि प्रधानमन्त्री दाहालको सत्ता संकटमुक्त भने छैन । नेकपा एमालेले आगामी निर्वाचनमा एकलौटी सरकार बनाउने रणनीति लिएको हुनाले एमालेलाई कमजोर पार्न सत्ता गठबन्धन र प्रधानमन्त्री दाहाल लागि परेका छन् ।

सत्ता गठबन्धन र प्रधानमन्त्री दाहाललाई राम्रो थाहा छ ग्राउण्ड लेभलमा नेकपा एमालेको शक्ति दह्रो रहेको छ भनेर कांग्रेस, माओवादी सहितमा कुनै पनि दल एक्लाएक्लै एमालेसँग जुधेर जित्न सक्ने अवस्था अहिलेसम्म देखिएको छैन । त्यही कारणले गर्दा कांग्रेस, माओवादी र नेकपा एकीकृत समाजवादीले २०८४ सम्म

>>> बाँकी ८ पेजमा

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

सडक युद्ध गर्दछौ भन्नेबाटै राष्ट्रघाती सम्झौता

काठमाडौ । कुनै बेला भारतका विरूद्ध सुरूङ युद्ध गर्दछौँ भन्ने पुष्पमल दाहालले नै अहिले आफ्नो सत्ता बचाउँ र सत्तामा टिकिरहने उदेश्यका साथ सार्वभौम सत्ता सम्पन्न नेपालमाथि ठाडै हस्तक्षेप हुने गरी भारतसँग सहमति गरेका छन् । २०५९ सालमा तत्कालिन प्रधानमन्त्री सूर्यबहादुर थापाले भारतले नेपालको कुनैपनि योजनामा सिधै ३ करोड सम्मको आर्थिक सहायता गर्न सक्ने सम्झौता गरेका थिए । त्यसबेला माओवादी लगायतका अन्य दलहरूले विरोध गरेका थिए । तर डा. बाबुराम भट्टराई प्रधानमन्त्री रहेका बेला उनले ३ करोडको सट्टा ५ करोड सिधै सहयोग गर्न सक्ने बाटो खोलिदिएका थिए । अहिले पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारले ५ करोडलाई बढाएर २० करोडसम्म सिधै आर्थिक सहयोग गर्न सक्ने सम्झौता नै गरेर सार्वभौमसत्ता सम्पन्न मुलुकमाथि अर्को घात गरेका छन् । नेपालको आन्तरिक मामिलामा भारतलाई ठाडै हस्तक्षेप गर्ने बाटो दाहाल सरकारले

>>> बाँकी ८ पेजमा

कांग्रेस जे गर्दैन त्यो बोल्छ, जे गर्दछ त्यो बोल्दैन

काठमाडौ । सत्ताको प्रमुख घटक नेपाली कांग्रेस यस्तो पार्टीहो जसले जे भन्यो त्यो गर्दैन र जे गर्दिन भन्यो त्यही गर्दछ भने अहिले राष्ट्रिय सभाका उम्मेदवारको उम्मेदवारीमा प्रष्ट पारेको छ । कांग्रेसको पुस १५ गते बसेको केन्द्रीय समितिको बैठकले निर्वाचनमा हारेका र पटक पटक अवसर पाएकालाई यस पटक उम्मेदवार नबनाउने संस्थागत निर्णय गरेको थियो । तर सो निर्णयको मसी सुक्न नपाउँदै उसले आफैँले गरेको निर्णय विपरित आफू अनुकूल नेताहरूलाई चलाखीपूर्ण तवरले उम्मेदवार बनाएको छ । उम्मेदवारको छनोट गर्दा चुनाव हारेका र पटक पटक अवसर पाएका नेताहरू नै दोहोरिएका छन् । कांग्रेसका १० उम्मेदवार मध्येका आधा पटक पटक अवसर पाएकालाई नै उम्मेदवार बनाएको छ ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

प्रधानमन्त्री दाहालकै कारण मुलुक संकटमा फस्दै

आफ्नो स्वार्थ अनुसार राज्य सञ्चालन मुलुकको लागि दुर्भाग्य

काठमाडौ । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले शसस्त्र द्वन्द्वताका माओवादीका नता रहेका दाहालले आफ्नो सुविधानुसार कलाविहिन नाटक जस्ता शब्दवली बोकेर जनतामा भ्रम छर्ने गर्थे । अहिले प्रधानमन्त्री रहेका दाहालले आफ्नो सुविधा अनुसार त्यस्तै नौटंकी गरिरहेका छन् । आफ्नो स्वार्थ र सुविधा अनुसार निर्देशन दिने तर कार्यान्वयन हुन नसकेपछि कर्मचारीहरूलाई बलिको बोका बनाउने खेलमा उनी लागि परेका छन् ।

पछिल्लो पटक उनले बत्तीको बिल नतिर्ने उद्योगहरूको तत्काल बत्ती काट्न विद्युत प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशकलाई निर्देशन दिए । प्रधानमन्त्रीको निर्देशन अनुसार प्राधिकरणले उद्योगको लाइन काटिदियो । उद्योगीहरूले त्यसको विरोध गरे । डेडिकेटड र ट्रङलाइनबाट बत्ती उपयोग गरिरहेको उद्योगहरूले २२ अर्ब भन्दा बढी रकम भुक्तानी गर्न बाँकी रहेको थियो ।

जनताले तोकिएको समयमा बत्तीको लाइन काट्ने प्राधिकरणले ठुलो उद्योगीहरूबाट रकम उठाउन सकेको थिएन । ठुलो उद्योगीहरू डेडिकेडट र ट्रङलाइनको आफूहरूले प्रयोग नै नगरेको भन्दै प्रधानमन्त्रीलाई गुहार्न पुगे । उद्योगीहरूको कुरा सुनेपछि आफ्नै आदेशको विरूद्ध प्रधानमन्त्रीले तत्काल लाइन जोडिदिन फेरी आदेश दिए । यसरी आफ्नै आदेश विपरित आदेश दिएर उनले उद्योगीहरूलाई खुसी पार्ने प्रयोग गर्दै भने नत बत्तीको पैसा उठ्यो न उद्योग चले ?

पटक पटक विवादास्पद अभिव्यक्ति दिँदै आएका प्रधानमन्त्री दाहालकै कारण राज्य संयन्त्र नै अपाङ्ग जस्तो भएको छ । विवादास्पद अभिव्यक्तिले गर्दा उच्च तहका कर्मचारीहरू नै रणभुल्लमा परेका छन् । आफ्नो स्वार्थनुसार राज्य सञ्चालन गर्दै आएका दाहालले एनसेलको शेयर खरिद विक्रि प्रकरणमा समेत विवादास्पद अभिव्यक्ति दिएका थिए । नियम कानुन अनुसार सञ्चालन हुनुपर्ने सरकारी निकायलाई नियम भन्दा बाहिर गएर काम गर्न दबाब दिने प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालको चरित्रले गर्दा उच्च तहका कर्मचारीहरू कुनै निर्णय नै गर्न नसक्ने अवस्थामा पुगेका छन् ।

नेपाल दुरसञ्चार प्राधिकरणका

>>> बाँकी ८ पेजमा

राष्ट्रियसभा तत्काल खारेज गरौं

काठमाडौ । आउँदो माघ ११ गते राष्ट्रियसभाका सदस्यका १९ सिटका लागि निर्वाचन हुने मिति तोकिएको छ । राजनीतिक दलहरूका आ आफ्ना उम्मेदवारहरूले मनोनयन निर्वाचन कार्यालयमा पेश गरिसकेका छन् । राष्ट्रियसभालाई सल्लाहकार सभा भनिने भएतापनि नेपालमा भने राष्ट्रिय सभालाई योगदान दिनसक्ने भन्दा नेताका वरिपरि घुम्ने र विभिन्न समयमा लाभ लिइसकेका र जनताबाट पराजित गरिएका व्यक्तिहरूलाई नै यस पटक राजनीतिक दलहरूले उम्मेदवार बनाएका हुनाले राष्ट्रिय सभाको औचित्य नै समाप्त भएको छ ।

२०७४को प्रत्यक्ष निर्वाचनमा पराजित भएका वामदेव गौतमलाई राष्ट्रपतिबाट मनोनित गरि राष्ट्रिय सभाको सदस्य बनाइयो भने यस एक वर्ष अघि मात्र प्युठानबाट निर्वाचनमा पराजित भएकी मोहनविक्रम सिंहकी श्रीमती दुर्गा पौडेललाई राष्ट्रपतिबाट मनोनित हुने १ सिटमा मनोनित गराउने निर्णय सत्ता गठबन्धनले गरेर संविधानको ध्वज्जी उडाउने भएका छन् । त्यसैगरी झापा निर्वाचन क्षेत्र तीनबाट

>>> बाँकी ८ पेजमा

एउटै तिरले दुई शिकार गर्ने रणनीतिमा दाहाल असफल

काठमाडौ । राष्ट्रिय सभाको १९ सिटको लागि आगामी माघ ११ गते हुने निर्वाचनको प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले संसदको प्रमुख विपक्षी दल नेकपा एमालेलाई समेत केही सिट दिने भनेर एमाले अध्यक्ष केपी ओलीलाई बालुवाटामा बोलाएका थिए । दाहाल र ओलीबीचमा पटक पटक कुराकानी भएपछि बल्ल अध्यक्ष ओलीले थाहा पाए दाहालको रणनीतिक उदेश्य । त्यो उदेश्य थाहा पाएपछि अध्यक्ष ओली भागवण्डा चाहिँदैन एक्लै निर्वाचनमा जान्छौँ केही सटको लागि आफ्नो सिद्धान्त बेच्न सकिँदैन भन्दै बालुवाटारबाट

>>> बाँकी ८ पेजमा

सत्ता गठबन्धनको कब्जामा राष्ट्रियसभा

काठमाडौ । सत्ता गठबन्धनको नेतृत्व गर्दै प्रधानमन्त्री बनेको पुष्पकमल दाहालले न त मुलुकमा सुशासन कायम गर्न सके न त भ्रष्टाचार नियन्त्रण नै । तर पनि उनी आफूले मुलुकमा सुशासन कामय गरेको भन्दै दिनहुँ फलाकिरहेको छ । दाहाल सरकार र सत्ता गठबन्धनले अरू केही गर्न नसकेपनि राष्ट्रियसभा भने आफ्नो कब्जामा लिन सफल हुने अवस्था देखिएको छ ।

माघ ११ गते हुने राष्ट्रियसभाका १९ सदस्यका लागि सत्ता गठबन्धनमा रहेका कांग्रेस, माओवादी केन्द्र, नेकपा एकीकृत समाजवादी र जनता समाजवादीले भागवण्डा गरेर १९ सिटमै उम्मेदवारी दिएका हुनाले उनीहरूकै जित निश्चित जस्तै भएको छ । संविधानले जुन तवरले राष्ट्रियसभाको

परिकल्पना गरेको थियो ठीक त्यसको उल्टो गरेर राष्ट्रियसभालाई चुनाव हारेका नेताहरूको व्यवस्थापन गर्ने थलोको रूपमा प्रयोग गरिएको हुनाले राष्ट्रियसभाको औचित्य नै समाप्त भएको छ । पटक पटक अवसर पाएका व्यक्तिलाई नै उम्मेदवार बनाएर लोकतान्त्रिक पद्दति कै खिल्ली मात्र उडाएको छैन संविधानको समेत खिल्ली उडाएको छ ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

हार्दिक श्रद्धा सुमन

आज स्व. बडामहाराजधिराज तथा नेपाल एकीकरणका नायक **पृथ्वीनारायण शाह**को ३०२ औं जन्मजयन्तीको उपलक्ष्यमा हार्दिक श्रद्धा सुमन व्यक्त गर्दछौं ।

देवेन्द्र चुडाल
प्रकाशक तथा प्रधानसम्पादक

अभियान साप्ताहिक

मिडिया स्वतन्त्रतामा आक्रमण–२०२३ मा भारतीय मिडियाको स्वतन्त्रताको समीक्षा

हरिबोल अधिकारी

प्रेस स्वतन्त्रता र अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता लोकतान्त्रिक समाजका आधारभूत स्तम्भ हुन् । तिनीहरूले व्यक्तिहरूलाई आफ्नो विचार व्यक्त गर्न, जानकारी साझा गर्न, र शक्तिमा भएकाहरूलाई जवाफदेही बनाउन सक्षम बनाउँछन् । यद्यपि, भारत र विशेष गरी कश्मीरको क्षेत्रमा, यी स्वतन्त्रताहरूले महत्त्वपूर्ण चुनौती र प्रतिबन्धहरूको सामना गरेका छन् । यस लेखले भारतमा प्रेस स्वतन्त्रता र अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको अवस्था र भारतले गैरकानुनी रूपमा कब्जा गरेको जम्मु र कश्मीरमा पत्रकारहरूले सामना गर्ने समस्याहरू र यस क्षेत्रको समग्र लोकतान्त्रिक संरचनामा परेको प्रभावलाई हाइलाइट गर्ने छ ।

२०२३ को विश्व प्रेस स्वतन्त्रता सूचकांकमा भारतको रैंकिंग १८० देशहरू मध्ये १६१ मा २०२१ मा १४२ र २०२२ मा १५० मा झरेको छ । आई एण्ड के र यसका बाँकी राज्यहरूमा पत्रकारहरूलाई हुने व्यवहारका कारण सूचकांकमा गिरावट उल्लेखनीय रूपमा आएको थियो । बीजेपी सरकारले अगस्त २०१९मा अनुच्छेद ३७० र ३५ ए खारेज गरेपछि, लगभग ८ लाख कश्मीरीहरूले आफूलाई जानकारी प्राप्त गर्ने विश्वसनीय माध्यमबाट वञ्चित पाए । भारत सरकारले समाचार सम्प्रेषणमा कडा नियन्त्रण गर्दै मैदानमा रहेका पत्रकारहरूलाई व्यवस्थित रूपमा निशाना बनाउँदै आएको छ । ५ अगस्ट २०१९ देखि, तिनीहरूले डर र आतंकको वातावरण खेती गर्ने उद्देश्यले दुई दर्जनभन्दा बढी पत्रकारहरूलाई बोलाएर वा छापा मारेका छन् ।

भारतमा कानुनी चुनौतीहरूको सामना गर्दै मिडिया व्यक्तिहरू: मसरत जाहरा र गौहर गिलानीलाई गैरकानूनी गतिविधि रोकथाम ऐन अन्तर्गत उनीहरूको सामाजिक मिडिया पोष्टहरूको लागि आरोप लगाइएको थियो जुन राष्ट्र विरोधी मानिएको थियो । द कश्मीरियतका सम्पादक काजी शिबली, उत्तर प्रदेशको बरेली जेलमा पब्लिक सेफ्टी एक्ट अन्तर्गत थुनिएका थिए र नौ महिनाको हिरासतमा, १९७८ अप्रिल १३, २०२० मा रिहा गरियो । एक कालो कानून हो जसले कुनै पनि व्यक्तिलाई दुई वर्षसम्म कुनै पनि मुद्दा वा आरोप बिना हिरासतमा राख्न अनुमति दिन्छ । कश्मीर नेरेटरसँग सम्बन्धित पत्रकार आसिफ सुल्तान, जम्मू कश्मीरमा भारतीय अत्याचारको बारेमा रिपोर्ट गरेको र

आतंकवादी गतिविधिहरूलाई समर्थन गरेको आरोपमा अगस्त २०१९ देखि जेलमा छन् ।

मे २०२३ देखि, मणिपुरले मेइतेई र कुकी समुदायहरू बीचको द्वन्द्वका कारण सूचना नाकाबन्दीको सामना गरिरहेको छ, नाकाबन्दीले पत्रकार र समाचार पेशाकर्मीहरूको स्वतन्त्रता, साथै मणिपुरका सबै बासिन्दाहरूको अभिव्यक्ति स्वतन्त्रतालाई ठूलो मात्रामा सीमित गरेको छ । ब्ल्याकआउट र इन्टरनेट बन्दका कारण विद्यमान सञ्चार चुनौतीहरू, मणिपुर सरकारले राज्यमा हिंसात्मक घटनाहरू देखाउने भिडियो वा छविहरू साझेदारी गर्न निषेध गर्ने आदेश जारी गरेको छ ।

'शनिबार, १९ अगस्त २०२३ मा, भारतीय अधिकारीहरूले स्वतन्त्र कश्मीरी समाचार आउटलेट‸द कश्मीर वाला' मा पहुँच रोके । सोशल मिडिया प्रयोगकर्ताहरू र भारतीय समाचार आउटलेटहरूले सन्देशको स्क्रिनसटहरू पोस्ट गरेः आईटी ऐन, २००० अन्तर्गत इलेक्ट्रोनिक्स र सूचना प्रविधि मन्त्रालयको आदेश अनुसार वेबसाइट ब्लक गरिएको छ ।'

१५ सेप्टेम्बर, २०२३ मा भारतीय प्रहरीले कश्मीरी पत्रकार र टिभी प्यानलका सदस्य माजिद हैदरी र तीन कश्मीरी युवाहरूलाई कालो कानून, सार्वजनिक सुरक्षा ऐन अन्तर्गत श्रीनगर र किश्तवार जिल्लामा सोमबार भारतीय गैरकानुनी रूपमा कब्जा गरेको जम्मू कश्मीर जिल्लामा मुद्दा दायर गर्‍यो ।

प्रहरीले समाचार पोर्टल न्युजक्लिकका सम्पादक र एक कर्मचारीलाई असोज ३, २०२३ मा पक्राउ गरी ४६ जना पत्रकार, कर्मचारी र साइटसँग जोडिएका योगदानकर्ताको घरमा छापा मारेर ल्यापटप, सेलफोनलगायतका इलेक्ट्रोनिक उपकरणहरू बरामद गरेको थियो, अवैध विदेशी लगानी गरेको आरोपमा, जसलाई आउटलेटले स्पष्ट रूपमा अस्वीकार गरेको छ । त्यसपछि उनीहरूको कार्यालय सिल गरिएको छ ।

भर्खरै, एम्नेस्टी इन्टरनेशनल र द वाशिंगटन पोस्टको संयुक्त अनुसन्धानले खुलासा गरेको छ कि भारतीय अधिकारीहरूले भारतका प्रख्यात पत्रकार र मिडिया अधिकारीहरूको फोन पहुँच गर्न पेगासस पायवेयरको प्रयोग गरेको छ । (पेगासस सफ्टवेयर, इजरायली साइबर-खुफिया फर्म एनसओ समूहद्वारा विकसित स्पाइवेयर (२०१० मा स्थापना गरिएको) मोबाइल फोनमा सुन्ने र तिनीहरूको डेटा संकलन गर्नका लागि) ।

द वायरका पत्रकार सिद्धार्थ वरदराजन र द अर्गनाइज्ड क्राइम एण्ड करप्शन रिपोर्टिङ प्रोजेक्टका आनन्द मङ्गनालेलाई उनीहरूको आईफोनमा रहेको स्पाइवेयरले निशाना बनाएको अनुसन्धानले पत्ता लगायो । यो खुलासाले भारतमा पत्रकारहरूले सामना गर्ने अवैध निगरानीको बढ्दो खतराको बारेमा चिन्ता बढाएको छ ।

भारतमा पत्रकारहरूले आफ्नो काम गर्ने क्रममा अवैध निगरानीको जोखिम बढ्दै गएका छन् । यो धम्कीको साथमा दमनका अन्य रूपहरू छन्, जसमा कडा कानून अन्तर्गत कैद, स्मीयर अभियान, उत्पीडन, र धम्कीहरू समावेश छन् ।

अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र संघको विशेष रिपोर्टर र आर्बिट्ररी डिटेन्सन सम्बन्धी कार्य समूहले गत वर्षको जुनमा जम्मू-कश्मीरको अवस्था कभर गर्ने पत्रकारहरूको मनमानी नजरबन्द र धम्कीको बारेमा भारत सरकारसँग चिन्ता व्यक्त गरेको थियो । विशेष गरी, तिनीहरूले काजी शिबली, साजर गुल, औकिब जावेद, र फहाद शाहको हिरासतमा, साथै अक्टोबर २०२० मा मुखर अखबार कश्मीर टाइम्स बन्द गर्ने बारे चिन्ता व्यक्त गरे ।

भारत सरकारलाई पठाइएको पत्रले यी उल्लङ्घनहरूलाई सम्भावित रूपमा जम्मु र कश्मीरमा स्वतन्त्र रिपोर्टिङलाई मौन बनाउने उद्देश्यले ठूलो ढाँचाको रूपमा हाइलाइट गरेको छ । मौन बस्ने यो ढाँचाले अन्ततः अन्य पत्रकार र नागरिक समाजलाई यस क्षेत्रमा सार्वजनिक हित र मानव अधिकारका महत्त्वपूर्ण मुद्दाहरूमा रिपोर्टिङ गर्न निरूत्साहित गर्न सक्छ । संयुक्त राष्ट्र संघले प्रेस स्वतन्त्रता र जम्मू कश्मीरमा व्यापक मानवअधिकार स्थितिमा सम्भावित प्रभावको बारेमा चिन्ता व्यक्त गरेको छ ।

भारतले मिडिया र अभिव्यक्ति स्वतन्त्रतामा अवरोध खडा गरेर जम्मू कश्मीरको अवस्थाबाट विश्वलाई टाढा राख्न चाहन्छ । राज्यको आदेश अनुसार भारतीय सेना र संस्थाहरूले कश्मीरको आवाजलाई दबाइरहेका छन्, मानवअधिकारको उल्लङ्घन र संयुक्त राष्ट्रसंघको मानवअधिकार बडापत्रको सार्वजनिक उल्लंघनले भारतलाई विश्वव्यापी अपराधी बनाएको छ । विश्वको सबैभन्दा ठूलो लोकतन्त्र भएको दाबी गर्ने भारत मानवअधिकार उल्लङ्घनमा सबैभन्दा अगाडि छ । कश्मीर मुद्दाले शान्तिपूर्ण र पारदर्शी भारतीय लोकतन्त्र र निष्पक्ष अनुसन्धान र अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूबाट पूर्ण मिडिया स्वतन्त्रताको माग गर्दछ ।

नेपाल-भारत विद्युत् व्यापार सम्झौताको इप्पानद्वारा स्वागत

काठमाडौं । आगामी १० वर्षमा १० हजार मेगावाट विद्युत् निर्यात गर्ने गरी नेपाल र भारतबीच भएको दीर्घकालीन विद्युत् व्यापार सम्झौताको इप्पानले स्वागत गरेको छ । आइतबार काठमाडौंमा पत्रकार सम्मेलन आयोजना गरी इप्पानले उक्त सम्झौताको स्वागत गरेको हो ।

सन १९७१ देखि नेपाल र भारतबीच विद्युत् आदानप्रदान हुँदै आएकोमा सन् २०१४ मा विद्युत् व्यापार सम्झौता (पिटिए) भएको थियो । सोही सम्झौतामा टेकेर पछिल्लो समय नेपालबाट ५०० मेगावाटसम्म विद्युत् अल्पकालीन रूपमा भारतमा निर्यात हुँदै आएको थियो ।

चालू आर्थिक वर्षमा मात्रै नेपालबाट १५ अर्ब रूपैयाँभन्दा बढीको विद्युत् भारत निर्यात भएकोमा यसमा निजी क्षेत्रले निर्माण गरेका जलविद्युत् आयोजनाको ठूलो हिस्सा रहेको इप्पानले जनाएको छ । भारतीय विदेशमन्त्री एस. जयशंकरको नेपाल भ्रमणका क्रममा पुस १९ गते भएको सम्झौताबाट पनि नेपालको निजी क्षेत्रले ठूलो लाभ लिन सक्ने इप्पानको विश्वास छ ।

गत जेठमा सम्पन्न प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालको भारत भ्रमणका क्रममा विद्युत् निर्यातको प्रारम्भिक समझदारी भएकोमा अहिले आएर भएको सम्झौताको ऐतिहासिक महत्त्व रहेको इप्पानको ठम्याइ छ ।

यो सम्झौतासँगै अब नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले रोकिराखेको विद्युत् खरिद सम्झौता (पिपिए) पूर्ण रूपमा खुला

हुनुपर्ने, निजी क्षेत्रलाई विद्युत् निर्यातका लागि अनुमतिपत्र दिने, बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ऊर्जामा लगानी बढाउने, सरकारले ऊर्जा उत्पादनका लागि थप सहुलियत घोषणा गर्ने तथा ऊर्जा आयोजना निर्माणका लागि देखिएका नीतिगत, प्रशासनिक तथा प्रक्रियागत समस्याहरूको समाधान गर्न सरकार थप सक्रिय हुनुपर्ने माग पनि इप्पानको छ ।

पत्रकार सम्मेलनलाई सम्बोधन गर्दै इप्पान अध्यक्ष गणेश कार्कीले सरकारले सहजीकरण गरे निजी क्षेत्रले ५ वर्षमै १० हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्न सक्ने बताए । सम्झौताले नेपालको ऊर्जा विकासमा महत्त्वपूर्ण अवसरहरू सिर्जना भई थप ढोका खुल्दै जाने उनको भनाइ छ । यसले नेपाल र भारतबीचको बिजुली व्यापारमा वृद्धि भई नेपालको अर्थतन्त्रमा पनि सकारात्मक प्रभाव पार्ने तथा निर्यात वृद्धि र आयात न्यूनीकरणमा ठूलो योगदान पुर्‍याउने पनि कार्कीले बताए ।

'अहिले अल्पकालीन बजारमा नेपालले करिब ५ सय मेगावाटबराबरको बिजुली निर्यात गरिरहेको छ । यसमा निजी क्षेत्रको योगदान महत्त्वपूर्ण छ भने आगामी १० वर्षमा १० हजार मेगावाट विद्युत् निर्यातमा पनि निजी क्षेत्रको महत्त्वपूर्ण योगदान हुनेछ,' अध्यक्ष कार्कीले भने, 'यति धेरै विद्युत् निर्यात गर्नका लागि निजी क्षेत्रको संलग्नताविना असम्भव नै छ । निर्यातको यो लक्ष्य पूरा गर्नका लागि निजी क्षेत्र तयार पनि छ ।'

यो सम्झौतापछि दीर्घकालीन रूपमा विद्युत व्यापारका लागि निजी क्षेत्रका कम्पनीहरूलाई बाटो खुला गर्ने गरी सरकारले थप नीतिगत व्यवस्था गर्ने अपेक्षा रहेको इप्पानका निवर्तमान अध्यक्ष कृष्णप्रसाद आचार्यले बताए ।

यसका लागि नेपाल तथा भारत सरकारले दुई देशका निजी क्षेत्रलाई विद्युत् व्यापारका लागि निर्वाध रूपमा पहुँच दिने गरी थप कार्य तुरून्तै अघि बढाउनुपर्ने तथा यसका लागि आवश्यक सहयोग गर्न ऊर्जा उत्पादकहरूको साझा संस्थाको हैसियतमा इप्पान सदैव तयार रहेको पनि आचार्यले प्रस्ट्याए ।

१० हजार मेगावाट विद्युत् निर्यात तथा सरकारले आगामी १२ वर्षमा २८ हजार ५ सय मेगावाट विद्युत् उत्पादनको लक्ष्यसहित गर्न लागेको मार्गचित्र कार्यान्वयनका लागि अहिले देखिएका सबै समस्या समाधान गर्ने गरी अधिकार सम्पन्न एकद्वार प्रणालीमा आधारित विशेष डेस्क स्थापना गरी चुस्त दुरूस्त रूपमा काम गर्नु आवश्यक रहेको इप्पानका महासचिव बलराम खतिवडाले बताए । सरकारको तर्फबाट यसमा सुधार नभएमा निर्यात र उत्पादनको लक्ष्य हासिल गर्न असम्भव प्रायः नै हुने उनको भनाइ छ ।

नेपालमा विद्युत् उत्पादनको ११२ वर्षमा २ हजार ८३७ मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुँदा निजी क्षेत्रको मात्र योगदान २ हजार १७५ मेगावाट पुगेको छ । ३ हजार १०० मेगावाट क्षमताका आयोजना निर्माणाधीन छन् भने २० हजार मेगावाटबराबरका आयोजना अध्ययन तथा निर्माणका विभिन्न चरणमा छन् ।

नेपाल र भारतबीच ऊर्जा क्षेत्रको साझेदारीका विभिन्न आठवटा विषयमा महत्वपूर्ण छलफल भई सहमति भएको छ । भारतीय विदेशमन्त्री डा. एस जयशंकरको नेपाल भ्रमणको सन्दर्भमा प्रसारणलाइन तथा ऊर्जा क्षेत्रका विषयमा महत्वपूर्ण सहमति भएका हुन् ।

विदेशमन्त्रीको भ्रमणका क्रममा दीर्घकालीन विद्युत् व्यापारसम्बन्धी सहमतिपत्रमा हस्ताक्षरसमेत भएको छ । आगामी १० वर्षमा १० हजार मेगावाट बिजुली भारत निर्यातका लागि उक्त सहमतिले मार्गप्रशस्त गरेको छ ।

चितवनमा आज सम्पन्न ऊर्जा सचिवस्तरीय संयुक्त निर्देशक समितिको ११औँ बैठकले विशेष गरी प्रसारण प्रणालीको सुदृढीकरणका विषयमा सहमति गरेको ऊर्जा जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका सहसचिव नवीनराज सिंहले जानकारी दिए ।

बैठकमा नेपालका तर्फबाट ऊर्जा जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका सचिव गोपालप्रसाद सिग्देल र भारतका ऊर्जा मन्त्रालयका सचिव पंकज अग्रवालले सहअध्यक्षता गरेका थिए । बैठकमा सहसचिवस्तरीय संयुक्त कार्यदलले तयार पारेका विभिन्न एजेन्डामा छलफल भएको थियो ।

यसअघि ऊर्जा मन्त्रालयका सहसचिव सिंह र भारतको विद्युत् मन्त्रालयका सहसचिव डा. डी. साई बाबाको सहअध्यक्षतामा नेपाल भारत ऊर्जा संयुक्त कार्यदलको ११औँ बैठकले मौजदा विद्युत् प्रसारणलाइन, निर्माणाधीन तथा प्रस्तावित अन्तरदेशीय प्रसारणलाइन, भारतीय लगानीका विभिन्न आयोजना तथा सम्बद्ध प्रसारणलाइन आयोजनालगायतका विषयमा आवश्यक छलफल गरी सचिवस्तरीय संयन्त्रलाई सिफारिस गरेको थियो ।

लोकतान्त्रिक भनेर नाङ्गै हिड्छन् नागाहरू

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

देशमा सबै छ । थिति छैन । विधि छैन । कुनै नेता जिम्मेवार छैनन्, जवाफदेहीता लिदैनन् । परिवर्तनअघि के बिग्रेको थियो, परिवर्तनपछि के सच्चियो ? समयचक्र हो, परिवर्तन भयो, परिवर्तनपछि देश र जनताले के पाए ? के पाएका थिएनन्, अहिले के पाएर समृद्ध नेपाल र सुखी नेपाली भए ? यसको समीचिन जवाफ दिने जिम्मेवार नेतृत्व खडा भएर बोल्नै सक्दैन । मानौं, यो १५ वर्षमा शिखर नेतृत्व हड्डीविहीन थलथले भइसकेको छ । मेरूदण्ड नभएको तन्त्र कस्तो हुन्छ ?

गरीबीलाई आधार बनाएर गरीबी निवारण र नेपालमा रहेका अनेक कुरीति, अन्धविश्वास मेटाएर सशक्तिकरण र अग्रगमनतिर लैजाने नाममा उत्तर, दक्षिण, पश्चिम अथवा युरोपीय राष्ट्रहरूले नेपाललाई सहयोग गरिरहेका छन् । उनीहरूले स्वराज, डिप्लोमेसी, डिफेन्स, डेभेलपमेन्टका नीति नेपालमा स्थापित गरिरहेका छन् । ती शक्तिशाली मुलुकका रणनीति नेपालको भूराजनीतिमा कति मेल खान्छ, नेपालले तिनका रणनीतिलाई कति र कसरी धान्छ ? सिङ्गो मुलुक भूराजनीतिको गोलचक्करमा फसिसक्दा पनि बहस हुँदैन । कसैले चिन्ता गर्दैन । पहिरो नजाँदै छेकवार गरे पो बचिएला, पहिरो गइसकेपछि त थाप्लोमा हात राखेर पछुताउनु बाहेक के बाँकी रहला र ? बोल्दैन, विवेक छ, विवेकशील बोल्दैनन् ।

बुद्धि पनि पार्टीवादी छ । विवेक पनि पार्टीकरण भएको छ । बुद्धि त राष्ट्रका लागि, जनताका लागि, समाजका लागि हुनुपर्ने हो । आवाजविहीनहरूको आवाज भएर बोल्नुपर्ने हो । विवेक र बुद्धि नै पार्टीको झोला बोकेर प्रवक्ता बन्छ भने लथालिङ्ग हुनुको अरू कारण खोजिरहनु पर्छ र ? जनतालाई पार्टी पार्टीमा बिभाजित गरेर राष्ट्रिय एकता र अस्तित्व संकटमा पार्नेहरू आफूलाई देशभक्त र अग्रगमनकारी भन्छन्, आश्चर्य छ ।

चेतना छ, पार्टीमा लागेका बुद्धी र विवेकले पार्टीको वकालत गर्छन् । जो पार्टी स्वार्थमा लागेको हुन्छ, उसले सही र गलत छुट्याउनै सक्दैन । यसकारण नेपालमा स्वतन्त्र विवेक छ कि छैन ? छ भने संसद बरालिदा, सरकार पथभ्रष्ट हुँदा, प्रशासक भ्रष्टाचारमा लिप्त हुँदा, पार्टी र नेताहरू अपराधका संरक्षक बन्दा, न्यायालय नै सडकमा छरपस्ट हुँदा, संविधानमाथि नै बलात् अत्याचार हुँदा विवेक बोलेको देखिदैन । जब विवेक पार्टीको बन्धकमा परेका हुन्छन्, त्यो देश वर्तमान कालखण्डका नेपालजस्तै हुन्छन् । हो, बोल्न पाइन्छ, बोलीको सुनवाई कहीं हुँदैन । जता हेरे पनि बाहुबली, बल मिचाइमात्र छ । यस्तो लोकतन्त्रले समृद्धि र सुख होइन, बिनास र अस्तित्वलाई खियाले खाएझैं खान्छ, खाइरहेको छ । नेपाल सकिने ओह्रालो यात्रा तय गरिरहेको छ ।

अतिवाद, निरङ्कूशता र सर्वसत्तावाद चाहिंदैन भनेर ल्याएको लोकतन्त्रको असक्षम डाक्टरले हालेको कोरामीनको कुरामा सिमित भयो । लोकतन्त्र लोकमा स्थापित हुनसकेन, लोकतन्त्र नेता र तिनका पारिवारिक मौजा हुनपुग्यो । लोकतन्त्र लोकका लागि कौवालाई बेल पाकेसरह भयो ।

राष्ट्रियताको अनुपस्थितिमा प्रजातन्त्र मौलाउन सक्दैन भनेर लेख्ने गुननार्गिदेलले नोबेल पुरस्कार पाएका थिए । राष्ट्रियता र प्रजातन्त्र सँगसँगै लैजानुपर्छ भन्ने बीपी कोइरालाको सिद्धान्त र मेलमिलापको नीति कांग्रेसभित्रै देखिदैन । कम्युनिट त कम्युन्यालिस्ट र कमाउनिस्ट भइहाले । सर्वहाराका कुरा गर्नेहरू शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजीरोटी, बासमै व्यापार गर्ने तिल्के मारवाडी बनिसके । परिवर्तन हामीले ल्यायौं भन्ने यिनको राजनीतिले न माटो मलिलो पाऱ्यो, न जनताको मुखको माड बन्यो । नेपालको राजनीति स्वतन्त्रता र स्वाधीनताका लागि ढलेको धरहरामात्र हो । १७ वर्षको लोकतन्त्रको पाना पल्टाउँदा देखिने अनियमितता र अनैतिकतामात्र हो । विकास देखिन्न । सतहमा सुनिएको समृद्धी र शान्तिको भाषण सडकमा जनआक्रोश बनेर रोइरहेको छ । यो जनाक्रोस सुनामी बन्यो भने के होला ? अनुमानमात्र गर्न सकिन्छ ।

वर्तमान नेतृत्व ३४ वर्षदेखि सत्तामा पटक पटक गएर के गर्नु ? देशमारा किन लेखिन्, यत्ति कुरा पनि नेपाली नेता बुझ्दैनन् र गरीब नेपालीको ढाड चढेर विदेशीको बुई चढेर नेपालमाथि शासन गर्न उत्साहित हुन्छन् । योभन्दा ठूलो अराजनीति र अराजक मानसिकता के हुनसक्छ ? जिवित नेपाल र नेपालीमाथि कति परजीवीको शासन ? तर नेपाली चेतना यो परजीवीविरूद्ध उभिन सकेको देखिन्न ।

परिवर्तनकारी नेतृत्वमा योग्यता हुँदो हो त १७ वर्ष लामो समय हो । राजा महेन्द्रले ०१७ देखि ०२८ सालको १२ वर्षमा भारूमा चल्ने नेपाललाई नेरूमा मात्र होइन, राष्ट्रसंघमा उभ्याइदिए । ०८० सालमा समेत हामी महेन्द्रले खडा गरिदिएका विकासका पूर्वाधारमा उभिएका छौं । ०६३ सालदेखि ०८० को कालखण्ड

●●●

> गरीबीलाई आधार बनाएर गरीबी निवारण र नेपालमा रहेका अनेक कुरीति, अन्धविश्वास मेटाएर सशक्तिकरण र अग्रगमनतिर लैजाने नाममा उत्तर, दक्षिण, पश्चिम अथवा युरोपीय राष्ट्रहरूले नेपाललाई सहयोग गरिरहेका छन् । उनीहरूले स्वराज, डिप्लोमेसी, डिफेन्स, डेभेलपमेन्टका नीति नेपालमा स्थापित गरिरहेका छन् ।

●●●

विषालु तत्वहरूसँग तिघ्रा जोडेर मार्सी चामलको भात खानेहरूलाई विश्वले देखेको छैन र ? यी हलेदो हुन्, यिनको आँखा नै कमलपित्ते छ । कमलपित्तेहरूले देख्ने भनेको पहेंलोमात्र हो । देशै कमलपित्ते रोगले पहेंलपुर भइसक्यो, सुधार्ने सहारा एकजना पनि राजनीतिमा देखिदैन । मंसिर ४ को निर्वाचनले केही युवालाई अग्रसर त गराएको छ, यिनीहरू कुहिराको काग हुने हुन् कि कुहिरो फार्न त्याग गर्न पनि तत्पर हुन्छन्, आगामी केही समयले नै बताउला । किनकि यिनको पनि करनी र कथनीमा भिन्नता देखिन थालिसक्यो । यिनले पनि भ्रम छर्न थालेको अनुभूति हुनथालेको छ ।

साहित्य एकेडेमीको सर्वोत्कृष्ठ पुरस्कार अस्वीकार गर्ने अरून्धती रोयले लिसनिङ टु ग्रास हपर्स पुस्तकमा भारत विश्वको ठूलो डेमोक्र्यासी होइन, डेमनक्रेजी हो भनेर क्रान्तिकारी, परिवर्तनकारीले खाएर र नाचेरै बिताए । अझै पनि ऐना हेर्दैनन् नेताहरू ? यिनले आफ्नो नाच नागानाचभन्दा भिन्न देख्नेछैनन् ।

आफूसामु उभिएको यक्ष प्रश्न पढुन्- प्रजातन्त्रवाद, समाजवाद, माओवाद, मार्क्सवाद, जनवाद, राजतन्त्रवाद, हिन्दुवाद : यी सबै बादभित्र राष्ट्रबाद कहाँ छ ? छ भने राष्ट्रबाद यति कमजोर किन हुँदै गयो ? नेपालको सर्वसम्मत राष्ट्रिय नीति र परराष्ट्रनीति के हो ? केही पनि प्रष्ट छैन ।

यिनकै कारणले सुस्ता गयो, कालापानी गयो, लिम्पियाधुरा-लिपुलेक गयो, भारतसँग जोडिएका २३ जिल्लाका ६६ हजार हेक्टर भूभाग अतिक्रमणमा परिसक्यो । अनेक वाद र संविधानको आरती उतार्नेहरू आफ्नो राष्ट्रबादको बारी अर्काले खनजोत गरेको देख्छन्, बोल्दैनन् ? एकधरो कपडाको राष्ट्रिय झण्डा, एक इन्च भूमिका लागि युद्ध भएका छन् । लुटतन्त्र चलाउने लोकतान्त्रिक चङ्खेहरूले लोकलाई लाटो बनाए । आफू विदेशीको खेताला बने । खेतालाले देश बचाएर बाँच्दैन । अब त भारतले २० करोडसम्म आफैले नेपालभरि लगानी गर्ने अवसर पाएको छ । यो लगानी होइन, नेपालको भारतीयकरण हो भन्ने कुनै नेता भन्न सक्दैनन् । लोकतन्त्र अनैतिकताको पोखरीमै डुबेर मर्ने भयो ।

गर्विलो इतिहासको स्मरणीय पक्ष- देउथलको युद्धमा लमजुङे बाघ अर्थात सरदार भक्ति थापाले लडे । फरक यत्ति छ, चर्को भाषण र क्रान्तिकारी, परिवर्तनकारी धेरै छन् तर जो देउथलजस्तै नेपालको अस्तित्वरक्षाको आधुनिक युद्ध मैदानमा छन्, त्यो नेतृत्व तह नै परचक्रीको खोकिलामा मुख लुकाएर लोकतन्त्र लोकतन्त्र भट्याइरहेका छन् । देश संक्रमणबाट संकटमा फस्यो । बाघका अनुहारका बिराला ७ सय ६१ सरकार बनाएर लुटतन्त्रमा अभ्यस्त भइरहेका छन् । किनकि यिनीहरू व्यवसायी हुन्, राजनीति गर्दैनन् । अपराधीसँग मिलेर अपराधतन्त्र चलाउँछन् ।

यिनीहरू यी आफै लोकतन्त्र भन्दै अपराधमा बदलिन्छन्, समाज बदलिदैन । बदल्दैनन् । युगद्रष्टा शेखरले लेखेको यो पंक्ति सम्झना आउँछ- मान्छेले अरूको अनुभवबाट सिक्छ, धेरै कुरा सिक्न सक्छ । पशुले आफ्नै अनुभवबाट मात्र सिक्छ । हाम्रो राजनीतिका डिठ्ठासावहरू मान्छे हुन् कि पशु ? आफै निर्णय गरून् ।

समाज बदल्ने साँचो हो राजनीति । देश सुधार्ने अत्याधुनिक मेसिन हो लोकतान्त्रिक पद्धति । मेसिन राम्रो भएर के गर्ने साँचो चलाउने नेता योग्य नभएपछि, सिप र इच्छाशक्ति नभएपछि । यसकारण लोकतन्त्र नाममा सिमित हुनपुग्यो ।

२०६३ सालदेखि लोकतन्त्रको झ्याली पिटाइयो । झ्याली मान्छे जन्मिदा, जात्रामा, शव चिहान लैजादा पनि बजाइन्छ । लोकतन्त्रमा बजेको झ्याली जीवन र जात्रा कम, मृत्यु धून ज्यादा लाग्छ । धर्मनिरपेक्षताको आवरणमा भेटिकनले हिन्दुराष्ट्र नेपालमा धर्मपरिवर्तनको बम खसालिसक्यो, हिन्दुवाद मौन छ । ९४ प्रतिशत ॐकार परिवार बेहोस छन् । विद्रोह गर्न सक्दैनन् । यसकारण नेतृत्व झन झन भ्रष्ट हुँदै गएको हो ।

पढथ्यौं हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौं।

- अभियानवाणी

अभियान साप्ताहिक

सम्पादकीय

आफ्नो असफलतालाई गणतन्त्रसँग किन जोडियो ?

प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालको एकवर्षे कार्यकालमा जनतालाई आशा जगाउने कुनै काम देखिएन। सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलका नेता र कार्यकर्ताहरूलाई विभिन्न अपराधबाट उन्मुक्ति दिने कार्यले गर्दा जनतामा एक प्रकारको आक्रोश बढ्दै गएको छ। दाहाल सरकारका मन्त्रीहरूको मात्र होइन प्रधानमन्त्री दाहालको व्यवहारमा समेत कुनै सुधार नआएको र प्रधानमन्त्री दाहाल आफ्नो कुर्सी बचाउने खेलमा नै सक्रिय रहेर एक वर्ष बिताएका छन्। आफूँ प्रधानमन्त्री भएपछि केही उल्लेखनीय कार्य गरेको आत्मरतिमै उनी रमाउन थालेका हुनाले जनतामा दाहाल सरकारप्रतिको विश्वास दिन प्रतिदिन घट्दै गएको छ। त्यही कारणले गर्दा जनताले विकल्प खोज्न थालेका छन्। जनता सडकमै आएर दाहाल सरकारको राजिनामा समेत माग्न बाध्य भएको छ। जनताको भान्सा महंगो भएको छ।

दाहाल सरकारको एकवर्षे कार्यकाल विवादमुक्त हुन सकेन। दाहाल सरकारले नै ललिता निवास जग्गा काण्डमा मुछिएका पूर्व प्रधानमन्त्रीद्वय माधव नेपाल र बाबुराम भट्टराई सहित पूर्व मुख्यसचिव लिलामणि पौडेललाई समेत उन्मुक्ति दिने कार्य गरे भने सुन तस्करी काण्डमा आफ्नै पार्टीका नेता तथा कार्यकर्ताहरूको संलग्नता रहेको भएपनि कृष्ण बहादुर महरासहितका नेताहरूलाई उन्मुक्ति दिने कार्य समेत भयो। सत्ता गठबन्धनमा रहेको नेपाली कांग्रेसका कार्यकर्ता रिगल भनिने यज्ञ ढकालला‌ई अदालतले जन्मकैदको फैसला गरेको भएपनि अदालतको अन्तिम आदेशलाई उल्टाउँदै उनलाई आममाफी दिने कार्यसमेत भयो। त्यसैगरी कैलालीमा जघन्य अपराधमा संलग्न रहेका रेशम चौधरीलाई समेत आममाफी दिएर दाहाल सरकारले अदालतलाई एक प्रकारको च्यालेन्ज नै दिएको छ।

रेशम चौधरीलाई सर्वोच्च अदालतले समेत दोषी ठहर गर्दै आजिवन काराबासको सजायँलाई सदर गरेको थियो। यी त केही पात्र मात्र हुन् दाहाल सरकारले गरेका यस्ता धेरै निर्णयहरू सर्वोच्च अदालतले उल्टाईदिएको भएपनि त्यसको नैतिक जिम्मेवारी लिएर राजिनामा दिनुको बदला गणतन्त्र विरुद्धका कदम भन्दै दाहाल आफूँ पन्छिँदै आएका छन्। पुस १३ गते ललितपुरको बालकुमारीमा भएको जघन्य हत्यामा समेत प्रधानमन्त्री दाहालले गणतन्त्र विरुद्धको प्रहार हुन सक्छ भन्दै आफूँ र आफ्नो नेतृत्वको सरकारलाई बचाउने प्रयास गरेका छन्।

आफ्नै गृहमन्त्री र नेपाल प्रहरीका महानिरीक्षक (आइजी)ले समेत पुस १३ गतेको बालकुमारी घटना भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रीकै कारण भएको बयान राज्यव्यवस्था तथा सुशासन समितिलाई पुस १६गते दिएका छन् तर प्रधानमन्त्री भने २ जना युवाको ज्यान जाने गरि भएको घटनालाई समेत सामान्य लिएर गणतन्त्र विरोधीहरूको हर्कत हुन सक्ने भन्दै आफ्नो असफलता र अकर्मण्यता लुकाउन तल्लिन रहेका छन्। प्रधानमन्त्रीकै भनाई पत्याउने हो भने किन उनले गृहमन्त्री र प्रहरी महानिरीक्षकलाई कानुनी दायरामा ल्याउन सकेनन्। किन उनीहरूले मन्त्री प्रकाश ज्वालाकै कारण अप्रिय घटना घटेको हो ? भनेर संसदीय समितिलाई बयान दिए ? त्यसको रहस्य के हुन सक्छ त ?

यतिबेला दाहाल सरकार चौतर्फी आलोचनाको पात्र रहेको छ। दिनप्रतिदिन जनताले दाहाल सरकारको विरोध गर्दै आएका छन् तर प्रधानमन्त्री दाहाल भने त्यस्तो विरोधलाई गणतन्त्रको विरोध भन्दै पन्छिने गरेका छन्। प्रधानमन्त्री दाहालले गत महिना मेलम्चीको पानी एक महिना भित्रमा काठमाडौं उपत्यकाभित्र उपलब्ध हुने र काठमाडौंबासीको घर घरमा पुग्ने उद्घोष गरेका थिए तर पुस अन्त्य सम्ममा पनि पानी आउन सकेको छैन भने कहिले आउँछ भने भन्न सकिने अवस्था समेत छैन। अब प्रधानमन्त्री दाहाल कहिँकतै गएर फेरी भाषाण गर्न सक्छन् मेलम्चीको पानी गणतन्त्र विरोधहरूले गर्दा नै उपयत्यकाबासीले खान पाएनन् भनेर। यसरी आफ्नो सत्ता स्वार्थलाई गणतन्त्रसँग जोडेर कहिलेसम्म सत्तामा बसिरहने प्रधानमन्त्री ज्यू ?

प्रधानमन्त्री ज्यू युवावर्गलाई रोजगारी दिन नसकेका हुनाले प्रत्येक दिन बैदेशिक रोजगारमा जाने युवायुवतीको लाइन त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय एयरपोर्टमा तपाईले देख्नु भएकै छ। युवायुवती पनि गणतन्त्र विरोधीकै कारण बैदेशिक रोजगारमा गएका हुन् कि ? तपाईको एकवर्षे कार्यकालमा ११ लाख ४० हजार युवायुवती बैदेशिक रोजगारमा गएका छन्। बैदेशिक रोजगारीमा जाने क्रम दिन प्रतिदिन बढ्दै गएको छ। युवावर्गलाई स्वदेशमै रहने वातावरण तपाईको नेतृत्वको सरकारले किन गर्न सकेन ? त्यो पनि गणतन्त्र विरोधीकै कारण हो कि ? सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलका भातृ संगठन र केन्द्रीय नेताहरूले नै तपाईको राजिनामा माग गरिरहेका छन्। के उनीहरू पनि गणतन्त्र विरोधी नै हुन् कि ?

नेपाली कांग्रेसका नेता डा. शेखर कोइराला लगायतले तपाईको राजिनामा माग गरिरहेका छन् अब तपाई नेता कोइराला लगायतलाई पनि गणतन्त्र विरोधीकै दर्जामा राख्नु हुन्छ कि ? यी सबै कारणहरूले गर्दा प्रष्ट हुन्छ आफ्नो असफलता र अकर्मण्यता लुकाउनकै लागि गणतन्त्रलाई तपाईले हतियारको रुपमा प्रयोग गर्दै आउनु स्वयम् तपाईको हितमा हुन सक्दैन। गणतन्त्र भनेको एउटा हतियार मात्र हो, त्यो हतियार भोली तपाईकै विरुद्धमा आउन सक्छ त्यसैले हामी भन्दछौं यो अति भो अब जनतालाई भुक्याउने प्रसाय नगरेकै बेश भनेर।

किन पालिराख्ने राष्ट्रिय सभा ?

अच्युत वाग्ले

संघीय संसद्को माथिल्लो सदन अथवा 'सेकेन्ड च्याम्बर' का एकतिहाइ अर्थात् १९ रिक्त सदस्यको निर्वाचनका लागि आगामी माघ ११ को मिति तय भएको छ। राष्ट्रिय सभामा चुनिएर जान र लैजान जति तल्लोस्तरको मूल्यहीन राजनीतिक भागबन्डाको खेल भइरहेको छ र त्यहाँ निर्वाचित हुन वा गराउन जसरी राजनीतिका उनै असान्दर्भिक भइसकेका वा जनमतद्वारा अस्वीकृत भएका पात्रहरूको दौडधुप छ, त्यसले स्थायी संसद् एवम् प्रबुद्ध सभा भनेर चिनिने यो माथिल्लो सदनको आवश्यकता र औचित्यमाथि नै गम्भीर प्रश्न खडा गरिदिएको छ। नेपालमा लोकतन्त्र पुनःस्थापना भएपछि द्विसदनात्मक संसदीय व्यवस्था भएको हो। त्यसयताका तीन दशकको विकृत राजनीतिक अभ्यासले यो 'सेकेन्ड च्याम्बर' को सत्त्वलाई पूर्णतः हरण गरिसकेको छ। विश्वका बालिग मताधिकारमा आधारित लोकतन्त्रहरूमध्ये करिब एकतिहाइ देशहरूमा मात्र द्विसदनात्मक (बाइक्यामेरालिजम) र करिब दुईतिहाइमा एक सदनात्मक व्यवस्थापिका (युनिक्यामेरालिजम) छ। सामान्यतः द्विसदनात्मक व्यवस्था किन अपनाइन्छ र नेपालमा यो अभ्यास किन आरम्भ गरियो भन्ने प्रश्न यहाँ महत्त्वपूर्ण छ।

'बाइक्यामेरालिजम'को सैद्धान्तिक आधार

उन्नाइसौं शताब्दीका प्रसिद्ध राजनीतिशास्त्री जोन स्टुअर्ट मिल्सले 'कन्सिडरेसन्स इन रेप्रेजेन्टेटिभ गभर्मेन्ट' पुस्तक (सन् १८६२) को 'अफ द सेकेन्ड च्याम्बर' (खण्ड १३) मा उति बेलै लेखेका छन्, 'दोस्रो च्याम्बरले लोकतन्त्रलाई अनुशासित बनाउने र यो च्याम्बर नहुँदा लोकतन्त्र नै अनुशासनहीन हुने तर्कमा मैले कम महत्त्व दिएको छु र अन्य संवैधानिक प्रश्नलाई ठीक ढंगले सम्बोधन गरियो भने संसद् एक वा दुई सदनात्मक रहने कुराले तुलनात्मक रूपमा कम महत्त्व राख्छ भन्ने म ठान्दछु।'

त्यसै, अहिले संघीय व्यवस्थामा महत्वपूर्ण सैद्धान्तिक आधार बन्दै गएको सहसामाजिक राष्ट्रवाद (कन्सोसियस्नालिजम) का प्रणेता राजनीतिशास्त्री अरेन्ड लिज्फर्टले माथिल्लो सदनको औचित्यबारे लेखेका छन्, 'एक सदनात्मक व्यवस्थापिकाको सट्टा दुई सदनात्मक व्यवस्थाको प्रमुख औचित्य भनेको संघीय प्रणालीमा साना राज्यहरू लगायत अल्पसंख्यकहरूलाई दोस्रो सदन वा माथिल्लो सदनमा विशेष प्रतिनिधित्व दिलाउनु हो। अल्पसंख्यकहरूको यस्तो प्रतिनिधित्वलाई अर्थपूर्ण बनाउन दुईवटा सर्तहरू पूरा भएको हुनुपर्छ– माथिल्लो सदनका सदस्यहरूको निर्वाचनको आधार तल्लो सदनका लागि हुने निर्वाचनभन्दा फरक हुनुपर्छ र माथिल्लो सदनमा निर्णयको वास्तविक शक्ति हुनुपर्छ– आदर्श रूपमा तल्लो सदन बराबरकै शक्ति माथिल्लो सदनको हुनुपर्छ' (हेर्नुस्– 'प्याटर्न्स अफ डेमोक्रेसी : गभर्मेन्ट फर्म्स एन्ड पर्फमेन्स इन थर्टी सिक्स कन्ट्रिज, सन् १९९९, २०१२, पृ. ३८)।

यसरी सनातन संसदीय र संघीय संसदीय शासनसम्बद्ध राजनीतिक सिद्धान्तहरूले माथिल्लो सदनको औचित्यलाई मूलतः तीन वटा आधारमा स्थापित गर्न खोजेको देखिन्छ। पहिलो, लोकतान्त्रिक प्रक्रियामा, खास गरी विधायिकी अभ्यास र तल्लो सदनले विधेयक पारित गर्ने क्रममा देखिने विकृतिहरूलाई नियन्त्रण (चेक) गर्ने। दोस्रो, स्वाभाविक बहुमतीय मताधिकार प्रक्रियामार्फत चुनिएर आउन नसक्ने तर राष्ट्रिय नीति-निर्माणमा उपस्थिति हुन वाञ्छनीय ठानिएका 'अल्पसंख्यक' हरूको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्ने। र तेस्रो, संघीय प्रणालीमा अलग्गै प्रतिनिधित्व प्रणाली अपनाएर संघ र प्रादेशिक/स्थानीय सरकारहरूबीचको शक्ति सन्तुलन र अधिकार बाँडफाँटलाई (सुनिश्चित नभए पनि) सहज बनाउने।

विभिन्न मुलुकमा माथिल्लो सदनलाई दिइएका अधिकारहरूको सीमा र भूमिका अलगअलग छन् तापनि सामान्यतः यसलाई तल्लो सदनभन्दा कम शक्तिशाली बनाइएको छ। संसदीय शासन प्रणालीलाई अक्सर बेलायतको 'वेस्टमिन्स्टेरियल' मोडल भनिए पनि माथिल्लो सदनको अभ्यासका हकमा बेलायत आदर्श उदाहरण होइन। त्यहाँको माथिल्लो सदनमा अहिले पनि ७५ जना वंशजका आधारमा र उल्लेख्य प्रभावका चर्चका पादरीहरू समेतको प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था छ। सन् १९९० को दशकमा टोनी ब्लेयर प्रधानमन्त्री हुँदा ७०० जनाभन्दा बढी वंशजका आधारमा 'हाउस अफ लर्ड' को सदस्य हुन पाउने यस्तो परम्परागत पद्धतिलाई सुधार गरेर अहिलेको अवस्थामा ल्याउँदा पनि यसले पूर्णतः लोकतान्त्रिक स्वरूप ग्रहण गर्न सकेको छैन। अमेरिकी माथिल्लो सभा सिनेटको भूमिका राजनीतिक रूपले बढी प्रभावकारी छ। भारतीय माथिल्लो सदन राज्यसभामा राष्ट्रिय जीवनका विविध क्षेत्र – भाषा, साहित्य, कला, खेलकुद, सिनेमा आदि – मा विशेष योगदान दिएकाहरूले स्थान पाएका उदाहरण छन्। लिज्फर्टले भनेजस्तो, दुवै सदनले समान र सन्तुलनकारी अधिकार प्रयोग गरेको एकमात्र मोडल स्विट्जरल्यान्डको संघीयता हो। त्यहाँको प्रत्येक सानाठूला क्यान्टोन (प्रदेश) बाट समान २ जना निर्वाचित प्रतिनिधिबाट बनेको राज्य परिषद्ले माथिल्लो सदनको कार्य गर्छ र मुलुकको शासन चलाउँछ। जनसंख्याका आधारमा निर्वाचित प्रतिनिधिहरूको तल्लो सदनले विधि निर्माणको कार्य गर्छ।

नेपालको 'सेकेन्ड च्याम्बर'

नेपालको संसदीय संरचनामा 'सेकेन्ड च्याम्बर' किन अपरिहार्य भएको हो, यसलाई राजनीतिक एवम् संवैधानिक रूपमा कहिल्यै प्रस्ट्याइएन। २०४७ सालको संविधानको धारा ४६ ले राजाद्वारा 'राष्ट्रिय जीवनका विभिन्न क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुऱ्याएका ख्यातिप्राप्त व्यक्तिहरूमध्येबाट मनोनीत १० जना', प्रतिनिधिसभाले निर्वाचित गर्ने ३५ जना र पाँच विकास क्षेत्रका स्थानीय जनप्रतिनिधिले चुनेर पठाउने गरी ६० सदस्यीय राष्ट्रिय सभाको व्यवस्था गरेको थियो। २०७२ सालको संविधानको धारा ८६ बमोजिम प्रदेशसभा सदस्य र स्थानीय तहका प्रमुख-उपप्रमुखको मतद्वारा निर्वाचित हुने सातै प्रदेशबाट, समावेशिता समेतलाई आधार बनाएर निर्वाचित गर्ने ८ जनाका दरले ५६ जना र राष्ट्रपतिले मनोनीत गर्ने ३ जना गरी ५९ जनाको राष्ट्रिय सभा अस्तित्वमा छ। यसमा 'विशिष्ट योगदान' आदिको कतै चर्चा छैन।

नेपालको राजनीतिक वृत्तले स्थायी संसद्का रूपमा राष्ट्रिय सभालाई कायम राख्दा कुनै सनकमा प्रधानमन्त्रीले प्रतिनिधिसभा विघटन गरिदिँदा पनि मुलुक संसद्विहीन नहोस् र संसद् अस्तित्वमा नभएकै कारण कुनै प्रकृतिको तानाशाहीले फणा नउठाओस् भन्ने अपेक्षालाई माथिल्लो सभाको स्थापनाको अपरिभाषित औचित्य बनाएको जस्तो देखिन्छ। तर, राजनीतिक खेलाडीहरू, दल र नेताहरूको यो अपेक्षाविपरीतका आचरणले यो 'हाइपोथेसिस' पनि अभ्यासद्वारा प्रमाणित हुन पाएन। अहिलेसम्मको अभ्यास हेर्दा अल्पसंख्यकको प्रतिनिधित्व, विविधि क्षेत्रका ख्यातनामाहरूको उपस्थिति वा लोकतन्त्रका विकृतिहरूलाई सच्याउने कुनै पनि दृष्टिबाट 'सेकेन्ड च्याम्बर' ले असल अभ्यासको मानक स्थापना गर्न वा आफ्नो उपस्थितिको औचित्य नै स्थापना गर्न सकेको छैन। बरू शक्ति र स्वार्थप्रधान, अनैतिक र अस्वस्थ राजनीतिको कारक यो सभा बन्दै गएको छ। विकृतिहरू हट्दै र सुध्रिँदै जानुको सट्टा झन् जडवत् हुँदै गएका छन्।

प्रतिनिधित्वको विविधताका दृष्टिले २०४७ सालको संविधानले व्यवस्था गरेको माथिल्लो सदनभन्दा २०७२ सालको संविधानले गरेको व्यवस्था अझ साँघुरो छ। मुख्यतः अहिले तल्लो सदनका लागि प्रतिनिधित्व गर्ने सदस्य निर्वाचित गर्ने आधार र माथिल्लो सदनका लागि सदस्य निर्वाचित गर्ने आधार सारभूत रूपमा एउटै हो। दुवै सदनमा निर्वाचित हुने आधार दलहरूको राजनीति हैसियतको वा मतदाताको अंकगणित नै हो। आम मतदाताले नै प्रतिनिधिसभा सदस्य प्रत्यक्ष निर्वाचित गर्छन् र उनीहरूद्वारा नै प्रत्यक्ष निर्वाचित उपराष्ट्रिय तहका प्रतिनिधिको मतले राष्ट्रिय सभाका सदस्य निर्वाचित हुन्छन्। यसले अल्पसंख्यक, बहिष्कृत र गैरराजनीतिक व्यावसायिक जीवनका महत्वपूर्ण र राष्ट्रिय उचाइ हासिल गरेका व्यक्तित्वहरूलाई 'सेकेन्ड च्याम्बर' मा प्रवेश गराउने राजनीतिक आस्थाका आधारमा हुने मतदानभन्दा वैकल्पिक व्यवस्था संविधानमा हुन सकेको छैन।

यसको ठीक विपरीत मुलुकका प्रभुत्वशाली राजनीतिक दलहरू र तिनका नेताहरूले राष्ट्रिय सभालाई आफ्नो तुच्छ स्वार्थ र सुविधाअनुकूल प्रयोग गर्ने परम्परालाई निरन्तरता दिएका छन्। राजनीतिक दृष्टिले अमर्यादित, अनैतिक र मुलुकका लागि अहितकारी अभ्यासहरूमा कतैबाट लगाम लागेको छैन। त्यसको चरम दुर्दान्त परिणति अहिले नेपालको लोकतन्त्र, जनप्रतिनिधित्व प्रणाली र शासकीय व्यवस्थामा परावर्तित भएको छ। दुःखद पक्ष, यसलाई सच्याउने चेष्टासम्म राजनीतिक नेतृत्वको तहमा भएको छैन।

२०४८ सालको निर्वाचनलगत्तै राष्ट्रिय सभामा लगिएका माधवकुमार नेपाल, नरहरि आचार्य, महेश आचार्य लगायतका पात्रहरूदेखि अहिले माथिल्लो सदनका सदस्य रहेका वामदेव गौतम र नारायणकाजी श्रेष्ठहरूसम्मले आफ्नो सुविधा अनुरूप माथिल्लो र तल्लो सदनको पालेपालो सदस्य हुने अवसरको दोहन गरे। यो सर्वथा अनैतिक र अनुचित हो। तल्लो सदनको सदस्य हुन आकांक्षा राख्ने राजनीतिकर्मीले कहिल्यै माथिल्लो सदनको सदस्य बनिहाल्ने आकांक्षा नराख्ने र एकपल्ट माथिल्लो सभाको प्रबुद्ध सदस्य भइसकेपछि फेरि फर्केर प्रतिनिधिसभाको सदस्यमा चुनाव लड्न नआउने न्यूनतम राजनीतिक मूल्यलाई पालना गर्ने नैतिकता ठूला भनिएका नेताहरूबाटै प्रदर्शित भएन। त्यसको पालना गराउने लोकतान्त्रिक प्रणाली दलहरूमा भएन। चुनाव हारेपछि अनेकौं सौदाबाजी गरेर जस्केलाबाट माथिल्लो सदन छिर्ने कसरत राजनीतिको नियमित नियति बनेर बसिदियो। यसले गर्दा मुलुकले लाभ लिन सक्ने ज्ञान, सीप, विज्ञता र व्यक्तित्व बनाएका साहित्यकार, वैज्ञानिक, अर्थशास्त्री, विचारक, संघीयताका जानकार आदिलाई विधायिकी प्रक्रियामा सामेल गराएर भविष्यमुखी कानुन निर्माणको सम्भावना असाध्यै नराम्ररी कुठाराघात भएको छ। अल्पसंख्यकहरूले पाउने अवसर ठालुहरूबाट खोसिएको छ।

नसुध्रने राजनीतिक जडता

उपल्लो तहका राजनीतिक नेताहरूले राष्ट्रिय सभा निर्वाचनलाई मुलुकले भोगेका समस्या समाधान गर्न र भविष्यमुखी कानुन निर्माणमा योगदान हुन सक्ने गरी सदुपयोग गर्न सक्नुपर्थ्यो। कम्तीमा त्यो सदाशय राखिनुपर्थ्यो र राष्ट्रिय बहस त्यो दिशामा केन्द्रित हुनु आवश्यक थियो। मुलुकको दुर्भाग्य, यति सकारात्मक चिन्तन पनि नेपालको राजनीतिमा अझै अंकुरण भएको देखिँदैन। अर्थतन्त्रमा अस्वाभाविक चुनौतीहरू थपिएर अर्थतन्त्र मन्दी-उन्मुख भएको तथ्यलाई हेरेर आर्थिक नीति विश्लेषक एवम् अर्थशास्त्रीहरू, जलवायु परिवर्तन र दिगो विकासको आवश्यकतालाई विचार गरेर दिगो विकासका विज्ञहरू, बदलिँदो डिजिटल रूपान्तरणलाई बुझेका सूचना प्रविधि विशेषज्ञहरू, नेपालको अविराम विदेशिँदो युवा जमातको समस्यालाई सम्बोधन गर्न सक्षम जनसंख्या र आप्रवासनका अध्येताहरू, कृषि र पर्यटनका विज्ञ, परराष्ट्रविद्, शिक्षाविद्, औद्योगिकीकरण-सहरीकरण र भूमि एवम् ऊर्जा अर्थतन्त्र बुझेकाहरूलाई खोजीखोजी माथिल्लो सदनमा ल्याएर पर्याप्त भूमिका दिलाउँदा मात्र 'सेकेन्ड च्याम्बर' को औचित्य स्थापित हुन्थ्यो। मुलुकले त्यसबाट प्रत्यक्ष लाभ पाउँथ्यो। यो कार्यमा स्वतः उत्प्रेरक बन्नुपर्ने राजनीति मुख्य बाधक बनेको छ।

अहिले पनि, सबै प्रमुख दलको समेत मिलेमतोमा उही कोरा राजनीतिमा जीवन बिताएका, पटकपटक अवसर पाउँदा पनि मुलुकका समस्या समाधानमा कुनै सिर्जनशील योगदान दिन अक्षम प्रमाणित भइसकेका, ठूला नेतावरिपरि घुमिरहने वा 'शुभलाभ' को राजनीतिमा अभ्यस्त भइसकेकाहरूभित्रबाटै फेरि राष्ट्रिय सभा भरिभराउ पार्ने कसरत भइरहेको छ। यो सर्वथा राष्ट्रहित विपरीत हो। नेपालजस्तो तन्नम गरिब मुलुकले केही ठूला नेताका आसेपासे कार्यकर्ता व्यवस्थापनका लागि बर्सेनि अर्बौं रुपैयाँ खर्चेर राष्ट्रिय सभालाई पालेर राखिरहनुपर्ने आवश्यकता अब पटक्कै छैन।

माथिल्लो सदन नेपालका लागि उपलब्धिविहीन, आर्थिक बोझको कारक र लोकतन्त्रको विकृतिको केन्द्रविन्दु भइरहने अनि मूलधारको राजनीतिले त्यसलाई सुधार्ने आवश्यकता नै महसुस नगर्ने हो भने या यसको नयाँ सन्दर्भमा अकाट्य औचित्य स्थापित गर्न सक्नुपर्छ या त यथाशीघ्र संविधान संशोधन गरेर संघलाई एकल व्यवस्थापकीय प्रणालीमा फर्काउन ढिला गर्नु हुँदैन। विश्वइतिहासमा यस्ता उदाहरणहरू छन्। सन् १९५० मा न्युजिल्यान्ड, १९५३ मा डेनमार्क, १९७० मा स्विडेन, १९९१ मा आइसल्यान्ड र २००९ मा नर्वे द्विसदनात्मक व्यवस्थापकीय प्रणालीबाट एक सदनात्मक प्रणालीमा फर्केका छन्। चाखलाग्दो के भने, लोकतान्त्रिक अभ्यास संस्थागत भइसकेका कुनै पनि मुलुक एक सदनबाट द्विसदनीय संसदमा रूपान्तरण भएको उदाहरण विश्वमा छैन।

अहिले प्रत्येक प्रदेशमा अलग्गै विधायिकासमेत क्रियाशील छ। जनसंख्याको अनुपातका हिसाबले संसारकै ठूलोमध्येको एक २७५ सदस्यीय प्रतिनिधिसभा छ, जसको प्रभावकारिता पनि सधैं प्रश्नको घेरामा छ। यी वास्तविकताहरूको प्रकाशमा राष्ट्रिय सभालाई यथाशीघ्र खारेज गरिदिनु हितकर हुनेछ। यसलाई संविधान संशोधन गरेर मात्र खारेज गर्न सकिने भएकाले सत्ता र प्रतिपक्ष दुवै खेमाका राजनीतिक दलहरूको समान गाम्भीर्य र जिम्मेवारीबोध आवश्यक छ। *(कान्तिपुर)*

राष्ट्र निर्माणको मेरुदण्ड बनोस् राष्ट्रिय सभा

डा. कृष्णप्रसाद पौडेल

राष्ट्रिय सभाको काम तथा कर्तव्यबारे संविधानले स्पष्ट व्यवस्था गरेको छैन । राष्ट्रिय सभा परिचय पुस्तिकामा 'राष्ट्रिय सभाले सबैको प्रतिनिधित्व गर्ने' विषयलाई प्राथमिकतासाथ लेखिएको छ । जब कि संविधानले नै समानुपातिक प्रणाली यसका लागि व्यवस्था गरेको प्रस्ट्याएको छ । यही छिद्रलाई राजनीतिक दलले आफूअनुकूल व्याख्या गर्दै आएका छन् । जसअनुरूप राजनीतिक दलले राष्ट्रिय सभामा आफूअनुकूल व्यक्ति ल्याउने परम्परा बसालेर यसको गरिमा घटाउँदै औचित्यमाथि समेत प्रश्न खडा गरिरहेका छन् । ०७२ मा जारी भएको नेपालको संविधानले प्रतिनिधिसभा र राष्ट्रिय सभालाई संघीय व्यवस्थापिकाको व्यवस्था गरी यसलाई संघीय संसद्का रूपमा नामकरण गरेको छ । प्रतिनिधिसभामा प्रत्यक्ष निर्वाचित १६५ र समानुपातिक प्रणालीबमोजिम ११० गरी कुल २७५ सदस्य रहने व्यवस्था छ । यस्तै राष्ट्रिय सभामा प्रत्येक प्रदेशबाट समानुपातिक आधारमा आठजना गरी ५६ जना र राष्ट्रपतिबाट मनोनीत एक महिलासहित तीनजना गरी ५९ सदस्य रहने व्यवस्था रहेको छ ।

राष्ट्रिय सभा कहिल्यै रिक्त नहुने स्थायी संसद् हो । त्यसैले पहिलोपल्ट गठन गर्दा ५९ जना सदस्यमा गोला प्रथाद्वारा एकतिहाइ सदस्यको कार्यकाल ६ वर्ष, अर्को एकतिहाइको चार र बाँकी एकतिहाइको दुई वर्षको तोकिएको थियो । ०७४ मा गठन हुँदा गोलाप्रथाबाट ६ वर्षको कार्यकाल पूरा भएर फागुनमा २० मा रिक्त हुने एकतिहाइ सदस्यको निर्वाचन अहिले हुन लागेको हो ।

राष्ट्रिय सभाका सदस्यको पदावधि ६ वर्षको हुने कुरा संविधानमै उल्लेख छ । यस्तै राष्ट्रिय सभाका एकतिहाइ सदस्यको पदावधि प्रत्येक दुई वर्षमा समाप्त हुने व्यवस्था गरिएको छ । जसअनुरूप एमालेबाट नौ, कांग्रेसबाट चार, माओवादी केन्द्रबाट तीन, एकीकृत समाजवादीबाट दुई, जसपाबाट एक र स्वतन्त्र एक गरी जम्मा २० जना राष्ट्रिय सभा सदस्यको पदावधि यही फागुन २० मा समाप्त हुँदै छ । यसै सन्दर्भमा राजनीतिक दलहरू यही ११ माघमा हुने राष्ट्रिय सभा सदस्यको निर्वाचनको गठजोडमा होमिएका छन् । राष्ट्रिय सभा सदस्यका लागि प्रदेश सांसद, नगरपालिका प्रमुख/उपप्रमुख र गाउँपालिकाका अध्यक्ष/उपाध्यक्ष मतदाता रहने कानुनी व्यवस्था छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास : संसारको सबैभन्दा ठूलो लोकतन्त्रवादी देश भारतमा माथिल्लो सदनलाई राज्यसभा र तल्लो सदनलाई लोकसभा भनिन्छ । यस्तै संसारको सबैभन्दा पुरानो प्रजातान्त्रिक अभ्यास भएको देश अमेरिकामा माथिल्लो सदनलाई सिनेट र तल्लो सदनलाई हाउस अफ रिप्रिजेन्टेटिभ भनिन्छ । यस्तै बेलायतमा माथिल्लो सदनलाई हाउस अफ लर्ड र तल्लो सदनलाई हाउस अफ कमन्सका नामले चिनिन्छ ।

भारतमा राज्यसभामा २४५ र लोकसभामा ५४३ सदस्य रहने व्यवस्था छ । राज्यसभाका २४५ मध्ये २३३ निर्वाचित र १२ राष्ट्रपतिले मनोनीत गर्ने व्यवस्था छ । यस्तै लोकसभाका ५४३ सदस्यले सबै प्रत्यक्ष निर्वाचित प्रणालीमार्फत प्रतिनिधित्व गर्छन् । लोकसभा सदस्यको पदावधि पाँच वर्ष र राज्यसभा सदस्यको पदावधि ६ वर्ष रहने गरेको छ । राज्यसभा एक स्थायी निकाय हो र देशमा जुनसुकै अवस्था सिर्जना भए पनि यो विघटन हुँदैन । राज्यसभाका एकतिहाइ सदस्यको पदावधि दुई वर्षको रहन्छ । भारतका उपराष्ट्रपति राज्यसभाको पदेन अध्यक्ष रहने कानुनी व्यवस्था छ ।

अब पनि पार्टीहरूमा पटक-पटक अवसर पाएका, त्यस्तो अवसर पाउँदा पनि देशको समृद्धिमा खासै योगदान पुऱ्याउन नसकेका तथा पार्टी र नेतृत्व लिएको मन्त्रालय वा निकायको गरिमालाई समेत उँचो बनाउन नसकेका व्यक्तिलाई राष्ट्रिय सभामा लाने हो भने यस संस्थाप्रति आमनागरिकको विश्वास घट्ने निश्चित छ ।

अमेरिकामा हाउस अफ रिप्रिजेन्टेटिभमा प्रत्यक्ष निर्वाचित ४३५ सांसद रहन्छन् । उपल्लो सदनमा सयजना सदस्य रहने व्यवस्था छ । यसमा हरेक दुई वर्षमा एकतिहाइको निर्वाचन हुने व्यवस्था छ । हाउस अफ रिप्रिजेन्टेटिभले जनताको प्रतिनिधित्व गर्ने हुनाले सिनेटले अमेरिकाका ५० वटा राज्यको प्रतिनिधित्व गर्छ । अमेरिकी जनताले सिनेटलाई लोकतन्त्रको मेरुदण्डका रूपमा लिने गर्छन् ।

बेलायतमा हाउस अफ कमन्समा प्रत्यक्ष निर्वाचित सांसद हुन्छन् । जसमा ६५० सदस्य रहन्छन् । अर्को हाउस अफ लर्डमा प्रबुद्ध वर्ग, देशले मानेका, सम्मान गरेका विषय विज्ञ र विशेषज्ञ रहने व्यवस्था छ । हाउस अफ लर्ड राजनीतिज्ञभन्दा फरक पृष्ठभूमिका विषयविज्ञलाई राखेर बनाइएको हुन्छ । यसमा ७८५ सदस्य रहन्छन् । यो सभाले हाउस अफ कमन्सबाट भएका त्रुटि कमजोरी सुधार गर्ने र सुझाव दिने काम गर्न सक्छ ।

सुरुवाती अभ्यास : बोलीचालीमा राष्ट्रिय सभालाई दिग्गज र विशेषज्ञको सदन भन्ने गरिन्छ । कतिले यसलाई अनुभवी तथा पाको सदन पनि भन्छन् । यो सभाको मुख्य दायित्व भनेको ऐन तथा कानुन बनाउने नै हो । ऐन तथा कानुन बनाउन चाहिने दक्षता राष्ट्रिय सभाका सदस्यले राख्छन् वा राख्दैनन्, यो राजनीतिक चासोको विषय बन्नुपर्छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास हेर्दा राष्ट्रिय सभाका सदस्यहरू प्रत्यक्ष निर्वाचित होइनन् । एक प्रकारले जनप्रतिनिधि नै होइनन् । तर, हाम्रोमा ०४८ को निर्वाचनपछि राष्ट्रिय सभा सदस्यलाई निर्वाचित बनाउने अभ्यास सुरु गरियो । हामीले १० जना प्रबुद्ध वर्गका व्यक्ति राजाबाट मनोनयन गर्ने व्यवस्था ०४७ को संविधानमा गऱ्यौं । पहिलोपटक प्रक्रिया मिचेर प्रबुद्ध वर्गमा तात्कालीन प्रधानमन्त्री गिरिजाप्रसाद कोइरालाले आफूअनुकूल व्यक्तिलाई राष्ट्रिय सभामा प्रवेश गराए । उनीहरू प्रबुद्ध थिए वा थिएनन् भन्ने आफ्नै ठाउँमा छ । तर, उनीहरूको उत्तरदायित्व प्रधानमन्त्रीतिर गयो । जसले राष्ट्रिय सभाको गरिमालाई घटायो । यो अभ्याससँगै 'ट्रेन्ड' पनि बिग्रियो । दोस्रोपटक राजाले प्रधानमन्त्रीलाई पनि नसोधी आफ्ना मान्छे मनोनीत गरे ।

०७४ सालमा राष्ट्रिय सभा निर्वाचन हुँदै गर्दा प्रतिनिधिसभाकै मोडेलमा राष्ट्रिय सभा पनि गठबन्धनकै आधारमा निर्वाचित भयो । यसले प्रतिनिधिसभा र राष्ट्रिय सभाका सदस्यबारे भिन्नता नभएको धारणा आमनागरिकमा सिर्जना गऱ्यो । ०७४ सालमा राष्ट्रपतिले मन्त्रिपरिषद्को सिफारिसमा मनोनीत गर्ने तीनजनाको सिटमा समेत चरम राजनीतीकरण गरेको आरोप तात्कालीन राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले खेप्नुपऱ्यो । यदि ती तीन सिटमा सिफारिस गर्दा मन्त्रिपरिषद्ले विज्ञता र दक्षतालाई आधार बनाएको भए राष्ट्रपति पदको गरिमासमेत विवादित हुने थिएन ।

विज्ञ सभा कि नेता व्यवस्थापन केन्द्र ? : सामान्यतः राष्ट्रिय सभामा विज्ञहरूको प्रतिनिधित्व हुने गर्छ । त्यसैले त राष्ट्रिय सभालाई परिपक्व सभाको नामले समेत चिनिन्छ । तल्लो सदन भनिने प्रतिनिधिसभाले समेत परिपक्व माथिल्लो सदनबाट सिक्ने र राष्ट्र लाभान्वित हुने विश्वास गरिन्छ । यही अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासलाई ध्यानमा राखेर नेपालले पनि संघमा दुई सदनात्मक व्यवस्था प्रतिनिधिसभा र राष्ट्रिय सभा अभ्यासमा ल्याएको हो । तर, ०४८ सालयताका व्यावहारिक अभ्यास मात्रै हेर्ने हो भने पनि राष्ट्रिय सभाको भूमिकामाथि प्रशस्तै प्रश्न गर्ने ठाउँ छन् ।

राष्ट्रिय सभा परिचय पुस्तिकामा माथिल्लो सदनको आवश्यकता र महत्व शीर्षकअन्तर्गत सबैको प्रतिनिधित्व गर्ने कुरामा देहायको विषयलाई प्राथमिकता दिइएको देखिन्छ, 'सामान्यतः तल्लो सदनमा प्रत्यक्ष निर्वाचनद्वारा चुनिएका जनप्रतिनिधि रहन्छन् । यस्तो अवस्थामा सबै समुदायको प्रतिनिधित्व नहुन पनि सक्छ । अतः तल्लो सदनमा प्रतिनिधित्व हुन नसकेका वर्ग, क्षेत्र, लिंग, जातिका मानिसको प्रतिनिधित्वलाई यस सदनले सुनिश्चितता प्रदान गर्छ । जसले गर्दा सबै जनताको आवाज सदनसम्म पुग्छ ।' राजनीतिक दलले यही विषयलाई आफूअनुकूल प्रयोग गर्दै आएका छन् ।

०७४ मा राष्ट्रिय सभामा प्रतिनिधित्व गर्ने अधिकांश सदस्यको पृष्ठभूमि हेर्ने हो भने पूर्णकालीन राजनीति नै भएको देखिन्छ । त्यसपछि ०७६ र ०७८ मा समेत एकाधबाहेक सबै व्यक्ति राजनीतिक पृष्ठभूमिबाटै ल्याइए । के यस्तो अवस्थामा राष्ट्रिय सभाले देशका लागि आवश्यक पर्ने ऐन, नियम, कानुन बनाउन सक्छ त ? यो आमचासोको विषय बनेको छ । अर्कातर्फ यो स्थायी संरचना पनि भएकाले देशमा आइपर्ने विविध संकट व्यवस्थापन गर्ने सामर्थ्यसमेत यसले राख्न आवश्यक छ । स्थायी सरकार नरहेको अवस्थामा संकटका वेला आमनागरिकको हितलाई मध्यनजर गरेर कार्य गर्ने सामर्थ्य राष्ट्रिय सभाले राख्नुपर्छ । कमसे कम राजनीतिक दलको ध्यान यसतर्फ जान जरुरी छ ।

●●●

राष्ट्रिय सभा कहिल्यै रिक्त नहुने स्थायी संसद् हो। त्यसैले पहिलोपल्ट गठन गर्दा ५९ जना सदस्यमा गोला प्रथाद्वारा एकतिहाइ सदस्यको कार्यकाल ६ वर्ष, अर्को एकतिहाइको चार र बाँकी एकतिहाइको दुई वर्षको तोकिएको थियो। ०७४ मा गठन हुँदा गोलाप्रथाबाट ६ वर्षको कार्यकाल पूरा भएर फागुनमा २० मा रिक्त हुने एकतिहाइ सदस्यको निर्वाचन अहिले हुन लागेको हो।

●●●

राष्ट्र निर्माणको मेरुदण्ड बनाऔं : २० जना रिक्त हुने पदमा राजनीतिक दलले कमसेकम एकतिहाइ सदस्य विषयविज्ञबाट छनोट गर्न सके विज्ञसभाको नामले समेत चिनिने राष्ट्रिय सभाको गरिमालाई बचाउन सकिने थियो । यसो गर्न सके मात्र संसदीय व्यवस्थाको लामो अभ्यास भएका मुलुक बेलायत, अमेरिका र छिमेकी भारतजस्ता देशको अभ्याससमेत उपल्लो सदनले प्राप्त गर्नेछ । यसबाट राष्ट्रिय सभामा विज्ञको उपस्थिति त रहनेछ नै, साथमा कानुन बनाउँदासमेत यसले ठूलो महत्व राख्नेछ । अर्कातर्फ राष्ट्रिय सभा जनप्रतिनिधिको समेत आवाज उठान गर्ने संस्था वा निकाय भएकाले यसको गरिमा र औचित्यलाई समयमै ख्याल गर्न आवश्यक छ । अब पनि पार्टीहरूमा पटक-पटक अवसर पाएका, त्यस्तो असवसर पाउँदा पनि देशको समृद्धिमा खासै योगदान पुऱ्याउन नसकेका तथा पार्टी र नेतृत्व लिएको मन्त्रालय वा निकायको गरिमालाई समेत उँचो बनाउन नसकेका व्यक्तिलाई राष्ट्रिय सभामा लाने हो भने यस संस्थाप्रति आमनागरिकको विश्वास घट्ने निश्चित छ । यसबारे हरेक पार्टीका शीर्ष नेताबीच गहन छलफल र विमर्श हुन जरुरी छ । अन्यथा, नेपालका राजनीतिक दलले राष्ट्रिय सभालाई समेत समानुपातिक प्रणालीका रूपमा बुझेका छन् भन्दा फरक नपर्ला ।

अन्त्यमा, राष्ट्रिय सभाले प्रतिनिधिसभाद्वारा पारित विधेयकमा समेत फरक राय, मत र विचार राख्न सक्ने क्षमता राख्नुपर्छ । जसका लागि राजनीतिक दलले राष्ट्रिय सभामा प्रतिनिधित्व गराउने सदस्यहरू आ-आफ्नो विषयमा दक्षता र क्षमता राख्नेलाई ल्याउन जरुरी छ । साथै यो सभाले विषम परिस्थितिमा समेत आवश्यक ऐन तथा कानुन निर्माण गर्नुपर्ने भएकाले यो सभालाई देश निर्माणको मेरुदण्डका रूपमा विकास गर्नु आवश्यक छ । अतः सम्पूर्ण राजनीतिक दलले दलीय स्वार्थबाट माथि उठेर राष्ट्रिय सभालाई देश निर्माणको मेरुदण्डको रूपमा विकास गर्न यसपटकको राष्ट्रिय सभा निर्वाचनले सार्थक भूमिका खेलोस् । (नयाँ पत्रिका)

माथिल्लो मोदी ए जलविद्युत् आयोजनाको ऋण सम्झौतामा हस्ताक्षर

काठमाडौं । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको सहायक कम्पनीमार्फत कास्कीको अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा निर्माण गर्न लागिएको ४२ मेगावाटको माथिल्लो मोदी ए जलविद्युत् आयोजनाको वित्तीय व्यवस्थापन भएको छ ।

निर्माण अवधिको ब्याजसहित १० अर्ब ५७ करोड रूपैयाँ अनुमानित लागत रहेको आयोजनामा ७० प्रतिशत ऋणबाट र ३० प्रतिशत स्वपुँजी (इक्विटी)बाट जुटाइएको छ । इक्विटीमा प्राधिकरण र सर्वसाधारणको लगानी रहनेछ ।

एनएमबि बैंक र हाइड्रोइलेक्ट्रिसिटी इन्भेष्टमेन्ट एन्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी (एचआइडिसिएल)ले सहवित्तीयकरणमार्फत आयोजनामा निर्माण अवधिको ब्याजसहित सात अर्ब ४० करोड रूपैयाँ ऋण लगानी गर्नेछन् । कुल ऋणमध्ये एनएमबि बैंकको चार अर्ब ४० करोड र एचआइडिसिएलको तीन अर्ब रूपैयाँ रहनेछ ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री शक्तिबहादुर बस्नेतको उपस्थितिमा सोमबार आयोजनाको प्रवर्द्धक मोदी जलविद्युत् कम्पनी लि, एनएमबि बैंक र एचआइडिसिएलबीच त्रिपक्षीय ऋण सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको छ । कार्यक्रममा मन्त्री बस्नेतले देशभित्र उत्पादित विद्युत् आन्तरिक रूपमै खपत अभिवृद्धि गर्ने र बचत भएको विद्युतलाई भारत तथा बंगलादेशसम्म बिक्री गर्ने स्पष्ट मार्गनिर्देशसहित सरकारले काम गरिरहेको बताए ।

विगतमा जलविद्युतलाई पूर्वाधारका रूपमा मात्र बुझ्दा विद्युतको खपततर्फ ध्यान दिई यसको आर्थिक सम्भावनाका रूपमा बुझ्न नसकिएको उल्लेख गर्दै मन्त्री बस्नेतले १० वर्षमा १० हजार मेगावाट विद्युत् भारतीय बजारमा निर्यात सुनिश्चित बनेकाले अहिले उत्पादन तथा आन्तरिक खपत वृद्धि र निर्यातलाई विशेष ध्यान दिई कामहरू अगाडि बढाइएको बताए ।

'जलविद्युत् आयोजनाहरू उत्पादन अनुमतिपत्र (जेनेरेसन लाइसेन्स) लिएर वर्षौंसम्म सिन्को नभाँच्ने र विद्युत् खरिद-बिक्री सम्झौता (पिपिए) गरेर ९-१० वर्षसम्म एक प्रतिशतसम्म पनि काम नगर्ने अवस्था देखिएको छ, यस्तो अवस्थाको अन्त्य गर्न छिट्टै महत्वपूर्ण निर्णय गर्दै छौं,' उनले भने, 'विद्युत् महसुललगायतमा राज्यले अन्यायपूर्ण व्यवहार गर्दैन, न्यायपूर्ण व्यवहार गर्दछ ।'

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका सचिव गोपाल सिग्देलले देशभित्र उत्पादित विद्युत् निर्यातका लागि नेपाल-भारतबीचका पूर्वाधार संरचनाहरूको थप विस्तार र सुदृढीकरणका लागि छलफल भइरहेको बताए ।

प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक एवं मोदी जलविद्युत् कम्पनीका अध्यक्ष कुलमान घिसिङले आगामी दिनमा नेपालको जलविद्युत् विकासले ठूलो फड्को मार्ने अवस्था देखिएको बताए ।

'प्राधिकरणमार्फत अब तीन डिजिट क्षमता भएका आयोजनाहरूबाट चार डिजिट भएका आयोजनाको निर्माणमा अगाडि बढ्दै छ, सन् २०२४ भित्रमा १०६१ मेगावाटको माथिल्लो अरूण र ६३५ मेगावाटको दूधकोशी जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजनाको वित्तीय व्यवस्थापन गर्ने गरी कामहरू भइरहेका छन्,' घिसिङले भने, 'प्राधिकरण र त्यसका सहायक कम्पनीमार्फत झन्डै १६ हजार मेगावाटका आयोजनाहरू अध्ययन, निर्माण र लगानी जुटाएर निर्माणमा जाने चरणमा छन् ।'

एचआइडिसिएलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अर्जुन गौतमले आयोजनाको निर्माण तोकिएकै समयमा सम्पन्न गरी सरकारी आयोजना समयमा बन्दैनन् भन्ने आमबुझाइलाई चिर्नुपर्नेमा जोड दिए । उनले सन् २०३५ सम्ममा २८ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने सरकारी लक्ष्यलाई पूरा गर्न आवश्यक पर्ने वित्तीय जोहो गर्न कम्पनी तयार रहेको बताए ।

एनएमबि बैंकका सिइओ सुनील केसीले प्राधिकरणले अगाडि बढाएको आयोजनामा लगानी गर्न पाउनु निजी बैंकका लागि ऐतिहासिक अवसर र एउटा कोसेढुंगा भएको टिप्पणी गरे ।

माथिल्लो मोदी ए जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण सुरू भएको चार वर्षभित्रमा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । हालसम्म आयोजना निर्माण तयारीका कामहरू भइरहेका छन् । आयोजनाको प्योकज- १ अन्तर्गत सिभिल तथा हाइड्रोमेकानिकल काम गर्न बोलपत्र आह्वान गरी बोलपत्रदाताले पेस गरेको प्राविधिक प्रस्ताव मूल्यांकन अन्तिम चरणमा छ । आयोजनाको साइट कार्यालय तथा आवसगृह निर्माण भइरहेका छन् । निजी जग्गा अधिग्रहण तथा वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगका लागि स्वीकृति भइसकेका छन् । आयोजनाको निर्माण सुपरिवेक्षण परामर्शदाताका लागि एनइए इन्जिनियरिङ कम्पनीसँग सम्झौता भइसकेको छ । कम्पनीले १८.२ मेगावाटको माथिल्लो मोदी जलविद्युत् आयोजनाको समेत निर्माण गर्नेछ ।

महसुल नतिर्ने उद्योगको लाइन सरकारको लिखित निर्देशनपछि मात्रै जोडिने

काठमाडौं । सरकारबाट लिखित निर्देशन आएपछि मात्रै नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले २३ उद्योगमा काटिएको विजुलीको लाईन जोड्ने भएको छ । डेडिकेटेड फिडर र ट्रंकलाइन महसुल विवादबारे छानबिन गर्न मंगलबारको मन्त्रिपरिषद्ले समिति गठन गर्ने र लाइन काटिएका उद्योगमा विद्युत् आपूर्ति गर्न निर्देशन दिने निर्णय गरेको थियो । त्यसलगत्तै उद्योगहरूमा लाइन जोडिने अपेक्षा गरे पनि बुधबार रातिसम्म २३ वटा उद्योगमा विद्युत् कटौती कायमै छ ।

डेडिकेटेड फिडर र ट्रंकलाइनको प्रिमियम महसुल नतिरेपछि प्राधिकरणले ६ पुसबाट उद्योगको लाइन काट्न सुरू गरेको हो । हालसम्म २४ उद्योग लाइन काटिएकोमा पैसा तिर्न थालेपछि हिमाल स्टिलमा लाइन भने जोडिएको छ । प्राधिकरणका उपकार्यकारी निर्देशक मनोज सिलवालले लाइन जोड्नेबारे कुनै काम नभएको बताए । 'मन्त्रिपरिषद्ले लाइन जोड्न निर्देशन दिने निर्णय गरेको अनौपचारिक जानकारी आएको छ । तर, हामीलाई लिखितपत्र प्राप्त भएको छैन,' उनले भने, 'हामीले मन्त्रिपरिषद् निर्णय नमान्ने भन्ने कुरा हुँदैन । तर, पत्र नआएसम्म उद्योगमा लाइन जोड्दैनौं ।'

यसअघि प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले पनि माथिल्लो निकायबाट लिखित जवाफ नआएसम्म आफ्नो निर्णय परिवर्तन नहुने बताउँदै आएका थिए । 'लेखा समिति, अख्तियार, अदालतलगायतका निकायले पैसा उठाउनु भनेका छन् । तर, उद्योगहरू बक्यौता तिर्दैनन् । त्यसैले हामीले बक्यौता नतिर्ने उद्योगको लाइन काटेको हो,' पुस १२ गते आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा उनले भनेको थियो, 'यो पैसा तिर्नुपर्दैन भनेर माथिल्लो निकायले भन्नुपर्‍यो । कुनै उचित निकास दिने निर्णय गरिदिन पर्‍यो । साथै, त्यसको लिखितपत्र पनि आउन पर्‍यो । त्यसपछि मात्रै हामी थप निर्णय लिन सक्छौं ।' उनले त्यसवेला दिएको अभिव्यक्तिअनुसार नै अहिले प्राधिकरणलले मन्त्रिपरिषद्को लिखितपत्र पर्खिरहेको छ ।

मन्त्रिपरिषद्ले सीधै प्राधिकरणलाई निर्देशन दिन मिल्दैन । मन्त्रिपरिषद्ले मंगलबारको निर्णयअनुसार ऊर्जा मन्त्रालयमा पत्र पठाउनेछ । त्यसपछि सोही पत्रका आधारमा मन्त्रालयले प्राधिकरणलाई लाइन जोड्न निर्देशन दिनेछ । ऊर्जा मन्त्रालयका प्रवक्ता नवीनराज सिंहले पनि यसबारे मन्त्रिपरिषद्बाट पत्र प्राप्त नभएको बताए । 'हामीलाई पनि मन्त्रिपरिषद्को निर्णयसम्बन्धी पत्र प्राप्त भएको छैन । त्यो पत्र प्राप्त भएपछि प्राधिकरणको नाममा निर्देशन जारी हुनेछ,' उनले बताए । प्राधिकरणले ६ पुसदेखि उद्योगमा लाइन काट्न थालेको थियो ।

'यो विवादित विषय हो, त्यसमाथि अर्बौं रूपैयाँ बक्यौता छ । त्यो अवस्थामा हामीले हचुवामा लाइन जोडिदिने कुरा आउँदैन,' प्राधिकरणका एक उच्च अधिकारीले भने, 'माथिल्लो निकायबाट स्पष्ट रूपमा लिखित पत्र आउनुपर्छ, त्यसकै आधारमा हामी थप निर्णय गर्नेछौं ।' लोडसेडिङको वेला प्राधिकरणले साउन ०७२ देखि उद्योगहरूलाई ६५ प्रतिशत प्रिमियम शुल्कमा २४ घन्टासम्म विद्युत् उपलब्ध गराएको थियो । तर, त्यसको प्रिमियम महसुल अहिले विवादमा छ ।

प्राधिकरणले साउन ०७२ देखि उद्योगमा डेडिकेटेड र ट्रंकलाइनमार्फत बिजुली दिन सुरू गरे पनि त्यसको प्रिमियम शुल्क पुस ०७२ मा मात्रै तत्कालीन विद्युत् महसुल निर्धारण आयोगले अनुमोदन गरेको थियो । ३१ वैशाख ०७५ मा लोडसेडिङ अन्त्य भए पनि प्राधिकरणले डेडिकेटेड र ट्रंकलाइनको विद्युत् महसुलदर खारेज नभएको भन्दै जेठ ०७७ सम्म उद्योगीहरूलाई प्रिमियमसहितको बिल पठाएको थियो । असार ०७७ यता प्रिमियम महसुल खारेज गरिएको थियो । त्यसमा तत्कालीन आयोगले अनुमोदन गरेको मितिभन्दा अघि र लोडसेडिङ अन्त्य भएपछिको बक्यौता नतिर्ने उद्योगीहरूको अडान छ । यदि प्रमाण भएको अवस्थामा ०७२ माघदेखि ०७५ वैशाखसम्मको बक्यौता भने तिर्ने उद्योगीले बताउँदै आएका छन् ।

खेलकुद

खेलाडीलाई वर्षभरि व्यस्त बनाउने **क्यानको क्यालेन्डर**

नेपाल क्रिकेट संघ (क्यान)ले खेलाडीलाई वर्षभरि नै व्यस्त बनाउने योजनाका साथ वार्षिक क्यालेन्डर सार्वजनिक गरेको छ । कीर्तिपुरस्थित त्रिवि मैदानमा बिहीबार क्यानका सचिव तथा पूर्वकप्तान पारस खड्काले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय खेल तालिका सार्वजनिक गरेका हुन् । वार्षिक क्यालेन्डरअनुसार सिनियर टोलीका पुरुष तथा महिला, पुरुष 'ए' तथा उमेर समूहका खेलाडीले विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगिता खेल्नेछन् ।

नेपालले विश्वकप क्रिकेट लिगदेखि क्यानडा, ओमान, अमेरिका, आयरल्यान्डसँग खेल्ने तालिका रहेको छ । सिनियर टोलीले एक वर्षभित्र तीनवटा आइसिसी विश्वकप लिग-२ का शृंखला र एसिसी पुरुष प्रिमियर कप खेल्नेछ । उमेर समूहमा यू-१९ टोलीले आइसिसी विश्वकपलगायत प्रतियोगितामा भाग लिनेछ ।

क्यानका सचिव खड्काले नेपालसँग कुनै देश खेल्न इच्छुक रहे क्यालेन्डरमा समावेश गर्न सकिने बताए । 'अहिले क्यालेन्डर सार्वजनिक गरेका छौं, यद्यपि यो अन्तिम भने होइन, कुनै देश शृंखला खेल्न इच्छुक रहे त्यसलाई क्यालेन्डरमा थप गर्नेछौं,' खड्काले भने, 'घरेलु प्रतियोगिता पनि थप हुनेछ ।' बहुचर्चित घरेलु प्रतियोगिता नेपाल टी-२० लिग भने आफैँले आयोजना गर्ने र त्यसको मिति बोर्ड बैठकबाट गर्ने खड्काले बताएका छन् । उनले क्यान आफैँ प्रतियोगिता गर्न सक्षम रहेको बताउँदै पहिलो संस्करणको देखिएका विवादको राष्ट्रिय खेलकुद परिषद् (राखेप)सँग मिलेर समाधान गर्ने बताएका छन् । उनले टेस्ट राष्ट्रसँग पनि सल्लाह भइरहेको बताए ।

क्यालेन्डरअनुसार यस वर्ष नेपालले क्यानडासँग सात अन्तर्राष्ट्रिय खेल खेल्नेछ । नेपालले आइसिसी विश्वकप लिग-२ मा दुई र अन्य शृंखलामा पाँच खेल गरी समग्रमा क्यानडासँग सात एकदिवसीय खेल खेल्न लागेको हो । नेपालले १० देखि १४ फेब्रुअरीसम्म घरेलु मैदानमा क्यानडासँग तीन खेलको एकदिवसीय शृंखला खेल्नेछ । सेप्टेम्बरमा क्यानडामा गएर आइसिसी विश्वकप लिग-२ मा भाग लिनेछ । यस लिगमा नेपाल, क्यानडा र ओमान हुनेछन् । त्यसपछि क्यानडा नै पुगेर दुई एकदिवसीय शृंखला खेल्ने कार्यक्रम रहेको खड्काले बताए । यस अवधिमा नेपालले क्यानडा र ओमानसँग त्रिकोणात्मक अन्तर्राष्ट्रिय टी-२० क्रिकेट खेल्नेछ । यसैबीच, नेपाल र क्यानडाको 'ए' टोलीबीच एकदिवसीय शृंखला हुनेछ ।

प्रधानमन्त्री (पिएम) कप राष्ट्रिय क्रिकेट प्रतियोगिता थप परिमार्जन गरी व्यवस्थित बनाउने योजनामा क्यान रहेको छ । अर्कोपटक पिएम कप राउन्ड रोबिन पद्धतिअनुसार हुने खड्काको भनाइ छ । यस फर्म्याटअनुसार शीर्ष चार टोलीले श्री डे एलिट ट्रफी खेल्नेछन् । पुरुष पिएम कप मूलपानी, कीर्तिपुर र भैरहवाको सिद्धार्थ रंगशालामा हुँदै छ । यसमा सात प्रदेश र तीन विभागीय गरी १० टोली सहभागी हुनेछन् । 'अझै धेरै समय प्रतियोगिता गराउने उद्देश्य राखेका थियौं, तर अन्तर्राष्ट्रिय तालिका धेरै भएकाले शीर्ष चार टोलीबीच थ्री डे एलिट गराउने योजना बनाएका हौं,' उनले भने, 'यसले गर्दा शीर्ष चार टोलीले थप अवसर पाउनेछन् ।'

पल्सर स्पोर्टस् अवार्ड १२ माघमा

नेपाल खेलकुद पत्रकार मञ्च (एनएसजेएफ)ले आयोजना गर्ने पल्सर स्पोर्टस् अवार्डको २०औं संस्करण आगामी माघ १२ गते हुने भएको छ। आइतबार पत्रकार सम्मेलन गर्दै एनएसजेएफले प्रतियोगिताको दोस्रो संस्करण १२ माघमा आयोजना हुने घोषणा गरेको हो । नेपाली खेलकुदमा वर्षभर उत्कृष्ट प्रदर्शन गर्ने खेलाडी तथा प्रशिक्षकका साथै खेलकर्मीलाई विभिन्न ९ विधामा सम्मान गरिने आयोजक एनएसजेएफका महासचिव प्रज्जवल ओलीले जानकारी दिए । मञ्चले यसपटक वर्षका उत्कृष्ट खेलाडी पुरुष, उत्कृष्ट खेलाडी महिला, उत्कृष्ट खेलाडी युवा, वर्षका उत्कृष्ट प्रशिक्षक, पिपल्स च्वाइस अवार्ड, पारा एथलिट सम्मान, स्पेसल अवार्ड, लाइफटाइम एचिभमेन्ट अवार्ड र एसियन स्पोर्टस् जर्नालिस्ट अवार्ड विधामा सम्मानित गर्नेछ । वर्ष खेलाडी पुरुष, महिला, युवा, प्रशिक्षक र पिपल्स च्वाइसको मनोनयन यसै साता गर्ने मञ्चका अध्यक्ष देवेन्द्र सुवेदीले जानकारी गराएका छन्। मनोनयन नहुने विधा लाइफटाइम, स्पेसल, पारा एथलिट र एसियन स्पोर्टस् जर्नालिस्ट अवार्ड विजेताको घोषणा कार्यक्रमकै दिनमा गरिनेछ । वर्ष खेलाडी पुरुष, महिला, पिपल्स च्वाइस, प्रशिक्षक र युवा खेलाडीले पुरस्कारस्वरूप पल्सर मोटरसाइकल प्राप्त गर्नेछन्। यसैगरी, अन्य चार विधाका विजेताले जनही ५० हजार रूपैयाँ प्राप्त गर्ने बताइएको छ ।

कर्पोरेट

● ग्लोबल रेमिटमार्फत पैसा पठाउँदा २५० रुपैयाँ क्यासब्याक

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडले ग्लोबल रेमिटमार्फत विदेशबाट पैसा पठाउँदा दुई सय ५० रुपैयाँसम्म क्यासब्याक पाइने नयाँ योजना सार्वजनिक गरेको छ ।

'पैसा आउने, थपेर पाउने' नारासहित सार्वजनिक गरेको क्यासब्याक योजनामा ग्लोबल रेमिटमार्फत विदेशबाट ग्लोबल आइएमई बैंकमा रहेको खातामा पैसा पठाउँदा (दुई सय ५०) रुपैयाँसम्मको क्यासब्याक पाइनेछ ।

रेमिट्यान्स कारोबारलाई प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यका साथ ग्लोबल रेमिटमार्फत विदेशबाट पैसा पठाउने व्यक्तिले यस क्यासब्याक योजनाअन्तर्गत २५ हजार रुपैयाँसम्म पैसा पठाउँदा सय रुपैयाँ, त्यसैगरी ५० हजार रुपैयाँसम्म पैसा पठाउँदा दुई सय रुपैयाँ र ५० हजारभन्दा बढी पैसा पठाउँदा दुई सय ५० रुपैयाँ क्यासब्याक प्राप्त हुने बैंकले जनाएको छ । यो योजना ३१ जनवरीसम्म लागू रहनेछ ।

ग्लोबल आइएमई बैंकमा नयाँ खाता खोलेर वा निष्क्रिय खातालाई पुनः सक्रिय बनाएर उक्त खातामा ग्लोबल रेमिटमार्फत पैसा पठाउँदा बैंकले रेमिट्यान्समार्फत आएको पैसामा (दुई सय५०) रुपैयाँ सम्म थप गरिदिनेछ ।

● एनएमबि बैंक र युएसएआइडीको सहकार्यमा डिजिटल वित्तीय साक्षरता

एनएमबि बैंकले डिजिटल वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम गरेको छ । अमेरिकाको एजेन्सी फर इन्टरनेसनल डेभलपमेन्ट "(युएसएआइडी)सँगको सहकार्यमा बैंकले विराटनगरमा साना तथा मझौला उद्यम तथा लघु, साना तथा मझौला उद्यमहरू वृद्धि गर्ने उद्देश्यले डिजिटल वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम आयोजना गरेको बताइएको छ ।

उद्यमीलाई डिजिटल भुक्तानी प्रणालीको निर्णायक भूमिका र व्यवसायको वृद्धि र दिगोपन बढाउन उपलब्ध विभिन्न सेवा र मार्केटिङ प्रविधिबारे जानकारी गराउनमा कार्यक्रम केन्द्रित थियो । सो कार्यक्रममा विभिन्न उद्योगहरूबाट एक सय १० भन्दा बढी सहभागी सक्रिय रूपमा छलफलमा संलग्न भएको बैंकले जनाएको छ ।

बैंकले देशभरि दुई सय एक शाखा, एक सय ७१ एटिएम र १२ एक्सटेन्सन काउन्टरमार्फत सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको छ ।

● सांग्रिला डेभलपमेन्ट बैंकका ग्राहकले होटेल सारामा २५ प्रतिशतसम्म छुट पाउने

साग्रिला डेभलपमेन्ट बैंकका कर्मचारी तथा ग्राहकले होटेल साराको सेवामा छुट पाउने भएका छन् । बैंक र होटेलबीच सेवा प्रदान गर्ने गरी सम्झौता भएको बताइएको छ । सम्झौतापत्रमा बैंकको तर्फबाट पोखरा क्लस्टर प्रमुख रेवन्त श्रेष्ठ र होटेल साराका तर्फबाट कार्यकारी निर्देशक पृथ्वी सुवेदीले हस्ताक्षर गरेका हुन् । सम्झौताअनुसार बैंकका भिसा डेबिट कार्ड तथा मोबाइल बैंकिङ प्रयोगकर्ताले होटेल सारामा खाना, सौना र स्पा तथा पेय पदार्थमा १० प्रतिशत तथा आवासमा २५ प्रतिशतसम्म छुट प्राप्त गर्न सक्नेछन् । साथै, भोजका निम्ति हलहरूमा १५ प्रतिशतसम्म छुट दिइएको बताइएको छ । यस सम्झौताले बैंकमा कार्यरत कर्मचारी तथा ग्राहकलाई प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा फाइदा पुग्ने विश्वास बैंकले लिएको छ ।

● ग्लोबल आइएमईका दुई नयाँ शाखा

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडले दुई नयाँ शाखा सञ्चालनमा ल्याएको छ । बैंकले सर्लाहीको मलंगवा नगरपालिका-८, मलंगवा र काभ्रेको धुलिखेल नगरपालिका-३, धुलिखेलमा शाखा सञ्चालनमा ल्याएको हो ।

यी दुई शाखाले सोमबारदेखि नै सम्पूर्ण बैंकिङ सेवा उपलब्ध गराउन सुरु गरिसकेको जनाइएको छ । बैंकले हाल देशका ७७ वटै जिल्लामा शाखा सञ्जाल विस्तार गरिसकेको जनाएको छ । हाल बैंकले देशभर तथा तीन अन्तर्राष्ट्रिय सम्पर्क-वैदेशिक प्रतिनिधि कार्यालयसहित एक हजार एक सयभन्दा बढी सेवा केन्द्रबाट सेवा प्रदान गर्दै आएको जनाएको छ ।

त्यसैगरी, बैंकले संयुक्त राज्य अमेरिका, संयुक्त अधिराज्य, क्यानडा, अस्ट्रेलिया, मलेसिया, दक्षिण कोरिया, जापान, साउदी अरेबिया, कतार, युएई, बहराइन, कुवेत, भारत, जोर्डन, हङकङलगायतका देशबाट रेमिट्यान्स भित्र्याउँदै देशको अर्थव्यवस्थामा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याइरहेको जनाएको छ ।

● महालक्ष्मी विकास बैंकका विभिन्न सामाजिक कार्यक्रम

महालक्ष्मी विकास बैंक लिमिटेडले देशका विभिन्न स्थानमा सामाजिक कार्यक्रम आयोजना गरेको छ । बैंकका शाखाहरूले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत विद्यालय, सामाजिक संस्था र धार्मिक संघलाई सहयोग गरेका हुन् ।

बैंकको न्युरोड शाखाले न्युरोडको हिमालय माध्यमिक विद्यालयलाई एक थान प्रिन्टर प्रदान गरेको जनाएको छ । त्यस्तै, गोंगबु शाखाले काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं २६ को पवित्र नगर समाजलाई सार्वजनिक पुस्तकालय स्थापनाका लागि आर्थिक सहयोग प्रदान गरेको जनाइएको छ । बैंकको वसुन्धरा शाखाले टोखा नगरपालिका वडा नं ०४ मा रहेको श्रीकृष्ण धार्मिक संघलाई दुई थान उफर प्रदान गरेको उल्लेख छ ।

आगामी दिनमा पनि सामाजिक उत्तरदायित्व कार्यक्रमअन्तर्गत सामाजिक, आर्थिक रूपान्तरणका विभिन्न कार्यक्रम निरन्तर रूपमा सञ्चालन गर्ने बैंकले जनाएको छ ।

● सांग्रिला डेभलपमेन्ट र गण्डकी मेडिकल कलेजबीच सम्झौता

सांग्रिला डेभलपमेन्ट बैंक लिमिटेड र गण्डकी मेडिकल कलेज टिचिङ हस्पिटल तथा रिसर्च सेन्टरबीच बैंकका ग्राहक, कर्मचारी तथा सेयरधनीलाई विभिन्न किसिमका स्वास्थ्य सेवामा छुट प्रदान गर्ने उद्देश्यले सम्झौता भएको छ ।

सम्झौतामा बैंकका पोखरा क्लस्टर प्रमुख रेवन्त श्रेष्ठ र गण्डकी मेडिकल कलेजका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत डा. रवीन्द्रप्रसाद श्रेष्ठले हस्ताक्षर गरेका हुन् । सम्झौताअनुसार गण्डकी मेडिकल कलेजले बैंकका ग्राहक, कर्मचारी तथा सेयरधनीलाई विभिन्न किसिमका स्वास्थ्य सेवाहरू आकर्षक छुटका साथ सहज तरिकाबाट प्रदान गर्ने जनाइएको छ । जसअनुसार स्वास्थ्य परीक्षणमा कर्मचारी तथा सेयरधनीलाई १५ प्रतिशत र बैंकका ग्राहकलाई १० प्रतिशत छुट उपलब्ध हुने बैंकले जनाएको छ ।

● सानिमा बैंकको नयाँ वर्ष योजना, २४ प्रतिशत छुट

सानिमा बैंकले अंग्रेजी नयाँ वर्ष २०२४ को उपलक्ष्यमा ग्राहकका लागि विशेष योजना सार्वजनिक गरेको छ । योजना अवधिभर सानिमा डोमेस्टिक डेबिट कार्डको आवेदन दिने ग्राहकले जारी शुल्कमा २४ प्रतिशतको छुट प्राप्त गर्न सक्नेछन् ।

यो योजना २२ पुसदेखि ११ माघसम्म लागू हुने बैंकले जनाएको छ । बैंकले ग्राहकलाई विभिन्न छुट तथा अफरहरू प्रदान गरी डिजिटल भुक्तानीको अधिकतम् प्रयोग गर्दै नगदरहित कारोबारका लागि प्रोत्साहन गर्दै आएको बैंकको दाबी छ ।

● रावा बैंकका अध्यक्ष ढुंगानाको शपथ

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेडको सञ्चालक समितिका नवनियुक्त अध्यक्ष दिलीपकुमार ढुंगानाले शपथ लिएका छन् । उनले राष्ट्र बैंकका गभर्नर महाप्रसाद अधिकारीसमक्ष पद तथा गोपनीयताको शपथ लिएका हुन् । यसअघि बैंक सञ्चालक समितिको सोमबार बसेको बैठकले ढुंगानालाई अध्यक्षमा सर्वसम्मत चयन गरेको थियो । शपथसँगै उनले पदबहाली गरेका छन् । ढुंगानाले व्यवस्थापन विषयमा स्नातकोत्तर उत्तीर्ण गरेको जनाइएको छ ।

शपथग्रहण कार्यक्रममा राष्ट्र बैंकका गभर्नर महाप्रसाद अधिकारीले बैंकको संस्थागत सुशासन तथा जोखिम व्यवस्थापनमा जोड दिई नेपाल सरकार तथा राष्ट्र बैंकको नीति-निर्देशनलाई अंगीकार गर्दै ग्राहकमुखी व्यवसाय वृद्धिमा बैंक लाग्नुपर्ने बताए । नवनियुक्त अध्यक्ष ढुंगानाले बैंकिङ क्षेत्रमा आफ्नो लामो अनुभव भएको बताउँदै सदैव बैंकको हितमा काम गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरेका थिए । बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत किरणकुमार श्रेष्ठले अध्यक्ष ढुंगानालाई बैंकको वर्तमान अवस्थाका बारेमा जानकारी गराएका थिए ।

बैंकले हालै जाजरकोट केन्द्रविन्दु भई भूकम्प प्रभावित क्षेत्रमा राष्ट्र बैंकले आवास कर्जा लगानी गर्दा आधार दरमा २ प्रतिशत प्रिमियम जोडी लिन सक्ने भने तापनि बैंकले १ प्रतिशत मात्र प्रिमियम लिई आवास कर्जा लगानी गरी समाजप्रति उत्तरदायीपूर्ण कार्य गरिरहेको जनाएको छ ।

● भेन्चर हायर पर्चेजको सिइओमा बाबुराम शर्मा नियुक्त

आइएमई ग्रुपपद्वारा सञ्चालित भेन्चर हायर पर्चेज कम्पनीको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) मा बाबुराम शर्मा नियुक्त भएका छन् ।

भेन्चर हायर पर्चेजमा बिजनेस हेडको रूपमा साढे तीन वर्षअगाडि प्रवेश गरेका शर्मालाई मंगलबार बसेको बोर्ड बैठकले कम्पनीको महाप्रबन्धकबाट सिइओमा बढुवा गर्ने निर्णय गरेको हो ।

डेढ दशकभन्दा बढी आइएमई ग्रूपमा काम गरेका शर्मा आइएमई फाइनान्सबाट ग्रुपमा प्रवेश गरेका थिए । पछि फाइनान्स बैंकसँग मर्ज भएपछि बैंक हुँदै चार वर्ष आइएमई मोटर्स वीरगन्जको प्रमुखसमेत भएर काम गरेका थिए ।

सरकारी जागिर छोडेर बैंकिङ सेवातिर लागेका उनमा बैंकिङ र अटोमोबाइल क्षेत्रमा विशेष दख्खल छ । त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट अर्थशात्र र अंग्रेजीमा स्नातकोत्तर गरेका उनले म्यानेजमेन्ट डेभलमेन्ट कलेज (म्यान) बाट इएमबिएसमेत गरेका छन् ।

● नेसनल लाइफको इम्प्लोई स्किल इनह्यान्समेन्ट वर्कसप

नेसनल लाइफ इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेडले 'एक्सेल एन्ड इलिभेट' भन्ने नाराका साथ तीनदिने 'इम्प्लोई स्किल इनह्यान्समेन्ट वर्कसप' सम्पन्न गरेको छ । कम्पनीमा कार्यरत प्रशासनिक कर्मचारीको दक्षता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले चितवनमा आयोजित कार्यक्रममा जीवन बिमा व्यवसायसँग सम्बन्धित विभिन्न वर्तमान पाटोबारे विवेचना गरी आगामी वर्षका लागि तय भएको व्यावसायिक लक्ष्य र रणनीतिसँग प्रशिक्षित गराउन कार्यक्रम गरिएको हो ।

कार्यक्रममा विभागीय प्रमुख तथा प्रशासनिक कर्मचारी गरी दुई सयभन्दा बढीको सहभागिता रहेको जनाइएको छ । कार्यक्रमको उद्घाटन गर्दै प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुरेशप्रसाद खत्रीले बिमा व्यवसाय प्रतिस्पर्धात्मक र जटिल हुँदै गइरहेको अहिलेको स्थितिमा आफ्नो दक्षता, मिहिनेत र आपसी समन्वयबाट कम्पनीको व्यावसायिक लक्ष्य हासिल गरी बिमा बजारमा अग्र स्थानमा पुऱ्याउनुपर्ने बताए । यसमा मार्केटिङ कर्मचारीको जत्तिकै भूमिका प्रशासनिक कर्मचारीको पनि हुने भएकाले सबैले आ-आफ्नो जिम्मेवारी वहन गर्दै अधिकतम प्रयास गर्नुपर्ने उनको भनाइ थियो । दक्ष कर्मचारीबाट नै उत्कृष्ट परिणाम प्राप्त गर्न सकिने भएकाले कम्पनीले कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि लगानी गर्दै जाने उनले प्रतिबद्धता जनाएका थिए ।

सहभागी कर्मचारीलाई मोटिभेसनल स्पिकर मानसी अग्रवालले मोटिभेसनल तथा स्किल डेभलपमेन्ट सम्बन्धमा प्रशिक्षण दिएको जनाइएको छ । कार्यक्रममा नेपाल बिमा प्राधिकरणका सुदूरपश्चिम प्रदेश प्रमुख हृदयेश्वर पण्डितले बिमालाई माध्यम बनाएर विभिन्न बहानामा सम्पत्ति शुद्धीकरण गर्न सकिनेतर्फ सचेत रहन आग्रह गरेका थिए । कर्मचारीको दक्षता जाँच गर्नका लागि सहभागी कर्मचारीको परीक्षा सञ्चालन गरी प्रथम, द्वितीय र तृतीय हुने कर्मचारी सुरक्षा सिंह, चूडामणि गौतम र खगेन्द्र श्रेष्ठलाई नगद पुरस्कारसमेत प्रदान गरिएको उल्लेख छ ।

● काठमाडौं इन्स्टिच्युट अफ चाइल्ड हेल्थलाई एनएमबि बैंकको सहयोग

एनएमबि बैंकले काठमाडौं इन्स्टिच्युट अफ चाइल्ड हेल्थ (केआइओसिएच)लाई २५ लाख रुपैयाँ सहयोग गरेको छ । बैंकले सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत अस्पतालमा बालमैत्री वार्ड निर्माण गर्न मद्दत गरी बाल स्वास्थ्य सुधार गर्ने प्रयासमा सहायता पुऱ्याउने उद्देश्यसहित सहयोग गरेको हो । बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुनील केसी र इन्स्टिच्युट अफ चाइल्ड हेल्थका अध्यक्ष डा. भगवान कोइरालाबीच सहयोगसम्बन्धी सहमति आदान-प्रदान भएको बैंकले उल्लेख गरेको छ ।

यो सहकार्यले बैंक र अस्पतालको बाल स्वास्थ्य सेवा सुधार्ने संयुक्त प्रयासलाई सशक्त रूपमा दर्साउने बैंकको भनाइ छ । संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत विभिन्न सामाजिक सेवालाई निरन्तरता दिँदै आएको बैंकले जनाएको छ । हाल बैंकले देशभरमा दुई सय एक शाखा, एक सय ७१ एटिएम र १२ एक्सटेन्सन काउन्टरमार्फत ग्राहकलाई सेवा दिँदै आएको जनाएको छ ।

● नेपाल लाइफले गऱ्यो एमडिआरटी अचिभर्सबाट ११६ जनालाई सम्मान

जीवन बिमा कम्पनी नेपाल लाइफ इन्स्योरेन्सले एमडिआरटी अचिभर्स अवार्ड सम्पन्न गरेको छ । सन् २०२३ को जनवरीदेखि डिसेम्बर अन्तिम सम्ममा एमडिआरटी २०२४ का लागि योग्य भएका ११६ जना अभिकर्तालाई सम्मानित गरेको कम्पनीले जनाएको छ । कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत प्रवीणरमण पराजुलीले 'पराक्रमी गति, आक्रामक नीति' भन्ने नारासहित कम्पनीले मनाइरहेको सार्क वर्ष ०८०/८१ को उद्देश्यलाई शिरोधार्य गर्दै व्यवसाय विस्तारमा लाग्न सम्पूर्ण अभिकर्तालाई आग्रह गरे । बिमा बजारको एकचौथाईभन्दा बढी हिस्सा ओगटेको र आगामी दिनमा आमनागरिकबीच बिमाको पहुँचलाई विस्तार गर्दै कम्पनीको उपस्थितिलाई झन् बलियो बनाउन आग्रहसमेत गरेका छन् ।

कार्यक्रममा बोल्दै कम्पनीका वरिष्ठ सञ्चालक कमलेशकुमार अग्रवालले देश आर्थिक मन्दीबाट गुज्रिरहेको समयमा पनि कम्पनीले गरेको व्यवसाय उत्साहप्रद रहेको र यसलाई मूर्तता प्रदान गर्न अहोरात्र लाग्नुभएका सम्पूर्ण अभिकर्तालाई धन्यवाद ज्ञापन गरे । त्यस्तै, वरिष्ठ सञ्चालक कमलेशकुमार अग्रवालले अभिकर्ता भनेको प्रगतिको सहयात्री भएको र सोको महत्तालाई मनन गर्दै आमनेपाली नागरिकलाई बिमाको उपयोगिता र औचित्यता प्रकाश पार्न सकिएमा नेपालको बिमा बजारमा प्रचुर सम्भावना रहेको बताए ।

● एनआइसी एसिया बैंकद्वारा मोहन्याल मावीमा पुस्तकालय भवन निर्माण

एनआइसी एसिया बैंकले कैलालीको जोशीपुर गाउँपालिका- १ मा अवस्थित मोहन्याल माध्यमिक विद्यालय बडहरियामा पुस्तकालय भवन निर्माण गरेको छ । संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत सातै प्रदेशमा विभिन्न विद्यालयहरू छनोट गरी पुस्तकालय भवन निर्माण गर्ने क्रममा बैंकले विद्यालय र गाउँपालिकसँगको सहकार्यमा उक्त पुस्तकालय भवन निर्माण सम्पन्न गरेको हो । नवनिर्मित पुस्तकालय भवनबाट विद्यालयमा अध्ययनरत एक हजारभन्दा बढी विद्यार्थी प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित हुने बताइएको छ । उक्त पुस्तकालय भवन जोशीपुर गाउँपालिकाका अध्यक्ष चित्रबहादुर चौधरी, विद्यालयका प्रधानाध्यापक देवेन्द्रप्रसाद शाह, बैंकका प्रादेशिक प्रमुख सुवास जोशी तथा जोशीपुर शाखा प्रबन्धक उजिरसिंह भण्डारीलगायतको उपस्थितिमा उद्घाटन गरिएको छ ।

● थापाको अध्यक्षतामा आनको नयाँ नेतृत्व

नेपाल विज्ञापन संघले सुदीप थापाको अध्यक्षतामा नयाँ कार्यसमिति चयन गरेको छ । संघको २४औँ वार्षिक साधारणसभाले १४ सदस्यीय कार्यसमिति चयन गरेको हो । साधारणसभाले कोषाध्यक्षबाहेकका पदाधिकारी सर्वसम्मतबाट चयन गरेको जनाएको छ । कोषाध्यक्ष तथा सातजना सदस्य भने निर्वाचन प्रणालीमार्फत चयन गरेको आनको भनाइ छ ।

नयाँ कार्यसमितिमा प्रथम उपाध्यक्षमा उजय शाक्य, द्वितीय उपाध्यक्षमा पंकजलाल प्रधान, महासचिवमा कृष्णप्रसाद घिमिरे, सचिवमा सन्तोष खड्का र अरूणकाजी स्थापित निर्विरोध निर्वाचित भएको जनाइएको छ । कोषाध्यक्षमा साजन श्रेष्ठ निर्वाचित भएको आनले जनाएको छ । सदस्यहरूमा रोशन रेग्मी (आरसी), सन्तोष सिलवाल गिरी, दीपेन्द्र पौडेल, विधान राजभण्डारी, रोशन पौडेल, मनीष अधिकारी र प्रभात रिमाल निर्वाचित भएको जनाइएको छ । संघका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूले आइतबार नै पद तथा गोपनीयताको शपथ गरेका छन् । सबै विज्ञापन क्षेत्रको प्रतिनिधित्व रहेको र सबै क्षेत्र समेटिएको कार्यसमितिको कार्यकाल तीन वर्ष हुने आनले जनाएको छ ।

प्रधानमन्त्री....

अध्यक्ष पुरूषोत्तम खनाललाई राजिनामा दिन बाध्य पारियो । प्रधानमन्त्री दाहालले खनाललाई राजिनामा दिन दबाब दिँदै आएका थिए । दूरसञ्चार ऐन र नियमावली संशोधन गरेर स्मार्ट टेलिकमको लाइसेन्स एनसेललाई दिन सहजीकरण गर्न प्रधानमन्त्री दाहाल र सञ्चारमन्त्रीले आग्रह गरेका भएपनि दूरसञ्चार नियमावली र ऐन संशोधनका विषयमा खनालले असहमति जनाएका थिए । त्यसैबेला देखि खनाललाई राजिनामा दिन दबाब बढाएका र खनाल नै आफ्नो स्वार्थका बाधक रहेको भन्दै उनलाई राजिनामा दिन बाध्य बनाइएकोले गर्दा खनाल पदावधि समाप्त नहुँदै राजिनामा दिन बाध्य भए ।

सत्ता गठबन्धनमा रहेको नेपाली कांग्रेसले समेत प्रधानमन्त्री दाहाललाई सही ट्र्याकमा ल्याउने प्रयाससम्म गरेका देखिएन । कांग्रेसले महत्वपूर्ण ९ वटा मन्त्रालय लिएको भएपनि त्यस्ता मन्त्रालयहरूबाट जनताले पाउनुपर्ने सेवा सुविधा सहज ढँगले पाउन सकेका छैनन् । कांग्रेसभित्रको आन्तरिक विवादको फाइदा दाहालले उठाइरहेका छन् । संसदको तेस्रो ठूलो दलका अध्यक्ष समेत रहेका प्रधानमन्त्री दाहालले आफ्नो स्वार्थ अनुसार र पार्टीका स्वार्थ अनुसार सरकार सञ्चालन गरिरहेका छन् ।

सत्ता गठबन्धनको नेतृत्व गर्दै प्रधानमन्त्री बनेका दाहालले एक वर्षे आफ्नो कार्यकालमा केही भ्रष्ट्राचारका काण्डहरू उठाएका भएपनि त्यस्ता काण्डमा सत्ता गठबन्धनका नेताहरू नै संलग्न रहेको भेटिएपनि उनीहरूलाई उन्मुक्ति दिएर अन्यलाई मुद्दा चलाइयो । सुन तस्करी काण्डमा उनैको पार्टीका नेताहरू मुछिए तर उनीहरूलाई समेत उन्मुक्ति दिएर भरियालाई मात्र मुद्दा चलाइयो । प्रधानमन्त्री दाहाललाई संकट पर्ने वित्तिकै जनतालाई भ्रम छर्न अब भ्रष्टाचारका केही ठुला फाइल खोल्छु भन्दै कुर्लिने गरेका छन् तर त्यस्ता फाइल कहिले खुल्ने हुन् त्यसको कतै पत्तो छैन ।

जनतालाई भ्रममा राख्नका लागि ठुला ठुला कुरा गर्ने तर काम नगर्ने प्रवृत्तिले गर्दा प्रधानमन्त्री दाहालकै कारण मुलुक गम्भीर संकटमा फस्दै गएको छ । संघीय संसदको प्रमुख विपक्षी दललाई देखाएर कांग्रेसलाई तर्साउने र कांग्रेसलाई देखाएर एमालेलाई तर्साउने रणनीति दाहालले लिँदै आएका छन् । कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवा समेत २ वर्षपछि प्रधानमन्त्री बन्ने सपना देखेर दाहाल सरकारले गर्ने गरेका सबै अपजसको भारी बोक्न तयार देखिएका छन् ।

कांग्रेस, माओवादी र नेकपा एकीकृत समाजवादीबीचमा दाहाल २ वर्ष माधव नेपाल एक वर्ष र देउवा पछिल्लो समयमा २ वर्ष प्रधानमन्त्री बन्ने सहमति भएको बताइएको छ । त्यही सहमति अनुसार दाहाल प्रधानमन्त्री बनेका हुन् । अबको एक वर्ष पछि के दाहाल, माधव नेपाललाई प्रधानमन्त्री बनाउन तयार होलान् त ? भन्ने प्रश्न समेत उठ्ने गरेको छ । नेपाली कांग्रेसको विधान अनुसार देउवा अब पार्टी सभापति बन्न नपाउने भएकाले गर्दा उनी फेरी प्रधानमन्त्री बन्न सक्ने सम्भावना न्यून रहेको छ । पार्टी सभापति नै नभएको खण्डमा उनी कसरी प्रधानमन्त्री बने त ?

कांग्रेसको महाधिवेशन पछि आउने सभापति नै संसदीय दलको नेता चुनिन सक्ने भएकाले गर्दा देउवाको प्रधानमन्त्री बन्ने सम्भावना न्यून रहेकाले गर्दा प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले आफूले पद छोड्नुपर्ने बेलामा एमालेसँग सहकार्य गर्न सक्ने सम्भावना समेत देखिएको छ ।

दाहाल र केपी ओली बाँकी समयका लागि आलोपालो प्रधानमन्त्री बन्न सक्ने अवस्था समेत आउन सक्छ यदि त्यस्तो सहमति भएमा दाहाल झण्डै तीन वर्षसम्म प्रधानमन्त्री रहिरहन सक्छन् । दाहाल सत्ताको लागि जोससँग पनि जस्तोसुकै सहमति गर्न सक्ने व्यक्ति भएकाले गर्दा अबको एक वर्ष पछि माधव नेपाल र त्यसको १ वर्षपछि शेरबहादुर देउवा प्रधानमन्त्री बन्न सक्छन् भन्ने ग्यारेन्टी छैन ।

पुष्पकमल दाहालको राजनीति चरित्र नै सत्तामा रहिरहने र आफ्नो स्वार्थ अनुसारको चाल चाल्न सक्ने भएकाले गर्दा नै उनी प्रधानमन्त्री बन्न सफल भएका हुन् । राजनीतिमा कोही कसैको शत्रु र मित्र हुन सक्दैनन् भन्ने सिद्धान्तलाई दाहालले अनुशरण गरेका भएपनि राज्य सञ्चालनमा भने उनी असफल सावित हुँदै गएका छन् ।

सडक युद्ध...

खोलिदिएको छ ।

भारतले वीरगञ्जमा कन्सुलर जनरल अफिस खडा गरेर त्यही अफिस मार्फत यस्तो प्रत्यक्ष सहयोग गर्दै आएकोमा माओवादी, नेकपा एमाले सहितका दलहरूले विरोध गर्दै आएका र सो अफिस बन्द हुनुपर्ने आवाज निकै अघि देखि उठाउँदै आएका भएपनि अहिले माओवादी केन्द्रकै अध्यक्ष दाहाल प्रधानमन्त्री रहेका बेला सो अफिस बन्द गराउनुको बदला सिधै २० करोडसम्म आर्थिक सहयोग गर्न पाउने सम्झौता गर्न राष्ट्रघात बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन ।

वीरगञ्जमा खोलिएको कन्सुलर जनरल अफिसबाट सहयोग लिन राजनीतिक दलहरू नै दिनहुँ उक्त अफिसमा पुग्ने र सहयोग लिने कार्यले गर्दा नेपालको राजनीतिलाई नै प्रत्यक्ष रूपमा प्रभाव पार्दै आएकोमा अब काठमाडौमा रहेका भारतीय दुतावासले समेत आर्थिक सहयोग गर्न सक्ने भएपछि दुतावासमा सहयोग लिनेहरूको भिड लाग्न सक्छ ।

अहिले मधेश प्रदेशका मुख्यमन्त्रीको कार्यालयमा भन्दा वीरगञ्जको कन्सुलर अफिसमा भीड लाग्ने गरेको देख्दादेख्दै ५ करोडलाई बढाएर २० करोडसम्म दिन पाउने सम्झौता गरिनु केही व्यक्तिहरूको राजनीतिक स्वार्थ र भारतको आर्शिवादमा सत्तामा पुग्ने र टिकिरहने खेलमात्र हो ।

दुतावासले २० करोडसम्म सँधै आर्थिक सहयोग गर्न पाउने सम्झौता सार्वभौमसत्ता सम्पन्न मुलुकमाथिको ठाडो हस्तक्षेप हो । यस्तो ठाडो हस्तक्षेप गराउने सत्ता गठबन्धन र सत्ताको नेतृत्वकर्ता पुष्पकमल दाहालले गरेका हुनाले यस्तो सम्झौता तत्काल खारेज हुनुपर्दछ । आफ्नो व्यक्तिगत स्वार्थ र सत्ता स्वार्थको लागि राष्ट्रघाती सम्झौता गर्ने अधिकार कुनैपनि राजनीतिक दल र सरकारलाई छैन । तसर्थ तत्काल यो सम्झौता खारेज गरिनुपर्दछ ।

दुतावासले त्यसरी सिधै दिने आर्थिक सहायताले नेपालको राजनीतिमा ठुलो प्रभाव पार्ने र दलका नेताहरूले त्यो सहायता लिने भएकाले गर्दा त्यसले नेपाली राजनीतिमाथि नै विकृत्ति र विसंगति जन्माउने प्रायः निश्चित रहेको र नेपाली जनतालाई भारत भक्तिमा लगाउने उदेश्यले नै सो सम्झौता गरिएकोले यो खारेज हुनैपर्दछ ।

यसकारण...

आलोपालो सरकारको नेतृत्व गर्ने गरी सहमति गरेका छन् ।

नेपाली कांग्रेसका सभापति शेर बहादुर देउवा अहिलेको सत्ता गठबन्धनलाई त्याग्ने निर्णय गर्न सक्ने अवस्थामा रहेका छैनन् त्यसको एउटै कारण हो दाहाल पछि माधव नेपाललाई एक वर्ष सरकारको नेतृत्व गर्न दिने र त्यसपछिको २ वर्ष आफू प्रधानमन्त्री बन्ने आफैँ प्रधानमन्त्री रहेका बेला २०८४ मा संसदको निर्वाचन गराउने र आफ्नो पार्टी वा अहिलेको सत्ता गठबन्धनकै बहुमत ल्याउने ।

कांग्रेसको विधान अनुसार देउवा २ पटक सभापति भईसकेका हुनाले अब उनी तेस्रो पटक सभापति बन्न नसक्ने भएकाले भरिसक्य पार्टीको विधान नै संशोधन गरेर फेरी प्रधानमन्त्री बन्न सकिने आंकलन देउवाले गरेका हुनाले उनी पार्टी ध्वस्त भएपनि सत्ता गठबन्धनलाई भत्काउन चाहँदैनन् ।

अहिले कांग्रेसले दाहाललाई आँखा चिम्लिएर समर्थन गरिरहेको छ के माधव नेपाललाई प्रधानमन्त्री बनाउन पनि त्यसरी नै समर्थन गर्छन् ? माधव पछि देउवा सरकारलाई दाहालले समर्थन गर्दछन् भने के विश्वास ? त्यसबेला पुष्पकमल दाहालको रणनीति फेरिन सक्छ उनी सत्ता बाहिर बस्न नसक्ने अवस्थामा रहेकाले देउवाको सट्टा एमालेसँग मिलेर पछिल्लो दुई वर्ष पनि आलोपालो एक/एक वर्ष दाहाल र केपी ओली प्रधानमन्त्री बन्न सक्ने अवस्था समेत देखिएको छ ।

सत्तामा बसेर क्रान्ति जारी छ तरिका मात्र फेरिएको बताउँदै आएका दाहालले सत्ता प्राप्तिका लागि जस्तोसुकै हथकण्डा अपनाउन सक्ने अवस्था देखिन्छ ।

सत्ता गठबन्धनको...

कांग्रेसका पूर्वमहामन्त्री कृष्णप्रसाद सिटौला २०४६ सालपछि सबै भन्दा बढी अवसर पाएका नेता हुन् । झापाको ३ नम्वर क्षेत्रबाट २०७४ र २०७९ मा उनी पराजित भएका थिए । शेरबहादुर देउवालाई सभापति बनाउन सहयोग गरेवापत् सभापति देउवाले उनलाई राष्ट्रियसभाको अध्यक्ष बनाउनैका लागि टिकट दिएर उम्मेदवार बनाएका छन् । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालका समेत विश्वासपात्र रहेका सिटौलालाई विरोध नगर्न प्रधानमन्त्री दाहालले कांग्रेस नेता शेखर कोइरालालाई समेत आग्रह गरेका हुनाले देउवा र दाहाल दुवैका उनी विश्वासपात्र रहेपनि सिटौला जनताका प्रियपात्र हुन नसकेको हुनाले प्रत्यक्ष निर्वाचनमा पराजित भएका थिए ।

राष्ट्रियसभाको निर्वाचन सम्पन्न भएपश्चात् मन्त्रिपरिषद्मा समेत हेरफेर हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ । कांग्रेसले मन्त्रिपरिषद्को हेरफेर गर्ने अधिकार प्रधानमन्त्रीको रहेको बताउँदै आएको भएपनि कांग्रेसका सभापति देउवाले भने गृहमन्त्री नारायणकाजी श्रेष्ठलाई गृहबाट हटाउन र गृहमन्त्रालय कांग्रेसलाई दिन प्रधानमन्त्रीसँग आग्रह गरिसकेका र प्रधानमन्त्री दाहालले समेत माओवादी पार्टीले नै अर्थ मन्त्रालय लिन चाहेको हुनाले मन्त्रिपरिषद् हेरफेर हुने सम्भावना बढेको छ । कांग्रेसका सभापति देउवा, गृहमन्त्री श्रेष्ठसँग असन्तुष्ट रहेका छन् त्यसको कारण हो आफ्ना विश्वाशिला बालकृष्ण खाँणलाई नक्कली भुटानी शरणार्थी काण्डमा पक्राऊ गर्नु । त्यही कारण देउवा गृहमन्त्रीलाई हटाउन चाहिरहेका छन् ।

राष्ट्रिय सभामा समेत फागुन २० गते पछि सत्ता गठबन्धनको पूर्ण बहुमत रहने भएकाले गर्दा सत्ता गठबन्धनले राष्ट्रियसभाको अध्यक्षमा कृष्ण प्रसाद सिटौलालाई अघि सार्ने निश्चित रहेको छ । सम्वैधानिक परिषद्मा प्रधानमन्त्री र राष्ट्रियसभाका अध्यक्ष गरी सरकारको पक्षमा सर्बोच्च अदालतका प्रधानन्यायाधिशलाई ल्याउन सक्ने र आफूँ अनुकूल नियुक्ति सम्वैधानिक निकायमा गर्ने रणनीतिक उदेश्यका साथ सत्ता गठबन्धन र प्रधानमन्त्री दाहाल अघि बढेका छन् ।

नेपाल लगानीको उत्कृष्ट गन्तव्य : अर्थमन्त्री

काठमाडौं । अर्थमन्त्री डा. प्रकाशशरण महतले नेपाल लगानीका लागि उत्कृष्ट गन्तव्य भएको बताएका छन् । अस्थिर राजनीतिक व्यवस्था रहेको भन्दै नेपालबारे गलत प्रचार भइरहेकोमा आपत्ति जनाउँदै उनले नेपाल दक्षिण एसियाकै उत्कृष्ट लगानी गन्तव्य रहेको दाबी गरेका हुन् ।

सोमबार आयोजित नेपाल-भारत संयुक्त बिजनेस फोरमलाई सम्बोधन गर्दै अर्थमन्त्री डा. महतले लगानीको वातावरणलाई थप सुधार गर्ने प्रतिबद्धतासमेत जनाए । वैशाखमा लगानी सम्मेलन आयोजना गर्न लागेको स्मरण गराउँदै उनले लगानीसम्बन्धी सम्पूर्ण कानुन, नीति-नियम सुधार गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरे ।

अर्थमन्त्रीले नेपालमा लगानीका सम्भाव्य चार क्षेत्र उत्कृष्ट रहेको बताए । जलविद्युत्, पर्यटन, कृषि र सूचना प्रविधिका क्षेत्र लगानीका उत्कृष्ट गन्तव्य हुन सक्ने भन्दै उनले यी क्षेत्रमा लगानी गर्न भारतीय लगानीकर्तालाई आह्वानसमेत गरे । 'यी चार क्षेत्रमा लगानीका लागि मुख्य आकर्षण रहेको छ,' उनले भने, 'यसबाहेक शिक्षा र स्वास्थ्य क्षेत्रमा समेत लगानी गर्दा उत्कृष्ट प्रतिफल प्राप्त हुन सक्छ ।'

अर्थमन्त्री डा. महतले आफू पनि लगानी गर्न र आफ्ना साथीलाई पनि नेपालको लगानीको क्षेत्रका बारेमा जानकारी दिन भारतीय लगानीकर्तालाई आग्रह गरे । उनले नेपालका निजी क्षेत्र र भारतको निजी क्षेत्रबीच सहकार्य गरेर व्यवसाय तथा लगानीका लागि काम गर्न सुझावसमेत दिए ।

उक्त अवसरमा नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका अध्यक्ष चन्द्रप्रसाद ढकालले भारतीय लगानीकर्तालाई नेपालको फस्टाउँदो ऊर्जा र पर्यटन क्षेत्रमा लगानी गर्न आग्रह गरे । द्रुत रूपमा बढ्दो नेपालको ऊर्जा र पर्यटन क्षेत्रमा लगानीका प्रशस्त सम्भावना रहेको बताउँदै त्यसबाट लाभ लिन भारतीय लगानीकर्तालाई आग्रह गरेका हुन् ।

नेपालमा लगानी गरेका भारतीय र बहुराष्ट्रिय कम्पनीले निकै राम्रो प्रतिफल लिइरहेको बताउँदै अध्यक्ष ढकालले भारतीय लगानीकर्तालाई विभिन्न क्षेत्रमा लगानी गर्न र यसको फाइदा उठाउन आह्वान गरे ।

एउटै...

निस्किएको सूत्रले दाबी गरेको छ ।

प्रधानमन्त्री दाहाल नेकपा एमालेलाई देखाएर कांग्रेसलाई तर्साउने र आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्ने रणनीतिमा लागेका थिए । अहिले संसदको संसदीय समितिमा टीआरसी विधेयक माथि छलफल भैरहेको र सो विधेयकलाई एमालेले सहयोग र समर्थन गरिदियोस् भन्ने चाहना दाहालले राखेका थिए ।

एमालेले सो विधेयकलाई पिडित पक्षको लागि न्याय हुने र सर्बोच्च अदालतले बेला बेलामा सरकारलाई दिएको बाध्यत्मक निर्देशन र अन्तर्राष्ट्रिय कानुन अनुसार हुनुपर्ने अडान लिँदै आएकोमा सो अडानलाई राष्ट्रियसभाको २/४ सिट दिएर आफ्नो स्वार्थअनुसारको विधेयक पारित गराउने रणनीतिमा प्रधानमन्त्री दाहाल रहेका भएपनि अन्तिम समयमा एमालेले कुरा बुझेर २/४ सिट चाहिँदैन, टीआरसी विधेयकहरूलाई अहिलेकै अवस्थामा पारित गराउन सकिँदैन भनेपछि दाहाल संकटमा परेका छन् । एकातिर एमालेलाई देखाएर सत्ता गठबन्धनको ठुलो दल कांग्रेसलाई तर्साउने र अर्कोतिर एमालेलाई समेत २/४ सिट दिएर आफ्नो दुगो सोझ्याउने रणनीतिमा दाहाल लागेका भएपनि अन्त्यमा दाहालको हातमा शुन्य मात्र लागेको छ भने सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू नै राष्ट्रियसभाको लागि चार दलले मात्र भागवण्डा गरे । सत्तामा रहेका अन्य दलहरू भने असन्तुष्ट रहेकाले प्रधानमन्त्री दाहाललाई अझ संकट थपिएको छ । यसरी दाहालले एउटै तिरले दुईवटा शिकार गर्न खोजेका भएपनि अन्तिम समयमा हात लाग्यो शुन्य ।

कांग्रेस...

कोशी प्रदेशमा झापा निर्वाचन क्षेत्र ३ बाट चुनाव हारेका कृष्ण प्रसाद सिटौलालाई राष्ट्रियसभाको उम्मेदवार बनाउने गरी कांग्रेसले क्लस्टर रोजेको थियो । सिटौलालाई कांग्रेसले राष्ट्रिय सभाको सदस्य बनाउने र फागुन २० पछि राष्ट्रियसभाको अध्यक्ष बनाउने रणनीति लिएको छ । कांग्रेसको सो रणनीतिलाई माओवादीका अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले समेत सहयोग र समर्थन गरेका छन् । अब फागुन २० पछि सिटौला राष्ट्रियसभाको अध्यक्ष बन्ने निश्चित जस्तै रहेको छ । कांग्रेसले सत्ता गठबन्धनेका दलसँग सल्लाह नै नगरी पहिला आफूले अनुकूल रोजेर बाँकीमा माओवादी, एकीकृत समाजवादी र जनता समाजवादीलाई सिट दिएको थियो ।

उम्मेदवार चयनमा पार्टीका सभापति देउवाको चलाखी बुझेपछि संस्थापन इतर पक्षले विरोध गरेपनि सफल हुन सकेनन् । मापदण्ड, कल्प्टर र व्यक्तिका विषयमा इतर पक्षले विरोध गरेपनि इतर पक्ष सफल हुन सकेन । त्यसको एउटै कारण थियो देउवालाई प्रधानमन्त्री दाहालको पूर्ण सहयोग र समर्थन हुनु । प्रधानमन्त्री दाहाल कांग्रेसभित्र समेत खेल्न सफल भएका थिए । इतर पक्षले ४ सिट मागेको भएपनि देउवाले उनीहरूलाई तीन सिटमै चित्त बुझाउनु बाध्य बनाएका थिए ।

सभापति देउवाले आफूमाथि अन्याय गरेको भन्दै गोपालमान श्रेष्ठले आरोप लगाएका र सभापतिलाई अप्ठ्यारो पर्दा सँधै सहयोग गर्दै आएको भएपनि अहिले आफूमाथि षड्यन्त्रपूर्ण ढँगले अन्याय गरेको बताएपछि सभापति देउवाले श्रेष्ठलाई उपर्युक्त स्थानमा नियुक्ति गर्ने आश्वासन दिएको कांग्रेसकै नेताहरूले बताएका छन् । यसरी कांग्रेसले जे गर्दैन त्यो बोल्छ र जे गर्दछ त्यो बोल्दैन भन्ने कांग्रेसका नेताहरूले सभापति देउवामाथि आरोप लगाएका छन् ।

राष्ट्रिय सभा...

पराजित भएका नेपाली कांग्रेसका नेता कृष्ण प्रसाद सिटौलालाई कांग्रेसले कोशी प्रदेशबाट उम्मेदवार बनाएको छ । संविधानमा व्यवस्था भएअनुसार प्रत्यक्ष निर्वाचनमा पराजित भएका व्यक्तिलाई त्यही कार्यकालमा मनोनित गराउन नपाउने व्यवस्था गरिएको भएपनि त्यसलाई उल्लंघन गर्दै पराजित व्यक्तिलाई संसदमा पुऱ्याउनु नेता तथा कार्यकर्ता पाल्ने थलोको रूपमा राष्ट्रिय सभालाई परिणात गर्नु मात्र हो ।

राष्ट्रिय सभा नेपालका लागि उपलब्धिविहिन भएको छ, त्यो सभा आर्थिक बोझको कारण लोकतन्त्रको विकृत्तिकै थलो बनेको र यस्तै भइरहने हो भने त्यसलाई राखिराख्नु कुनै औचित्य देखिँदैन । राजनीतिक दलहरूले एक पटक राष्ट्रिय सभा सदस्य भईसकेका र प्रतिनिधिसभाको सदस्य भईसकेको व्यक्तिहरूलाई पुनः राष्ट्रियसभामा र प्रतिनिधिसभाको सदस्य नबनाउने रणनीति लिन सक्नुपर्नेमा त्यसो नगरि एउटै व्यक्तिपलाई पालो पालो गरेर राष्ट्रियसभा र प्रतिनिधिसभाको सदस्य बनाउने हो भने राष्ट्रियसभा तत्काल खारेज गर्नुपर्दछ । राष्ट्रियसभा खारेज गरेर प्रतिनिधिसभाको मात्र व्यवस्था गरिनुपर्दछ । विश्वका धेरै मुलुकहरूमा माथिल्लो सदन खारेज गरेका उदाहरणहरू रहेका छन् । जसमा १९५० मा न्यूजिल्याण्ड, १९५३ मा डेनमार्क, १९७० स्वीडेन, १९९१ मा आइसल्याण्ड र १९०९ मा नर्वे दुई सदनात्मक व्यवस्थापकीय प्रणालीबाट एकल प्रणालीमा गएका छन् भने लोकतान्त्रिक प्रणाली भएका कुनैपनि मुलुक आजसम्म एक सदनात्मक प्रणालीबाट दुई सदनात्मक प्रणालीमा फर्किएको इतिहास नरहेको हुनाले अब तत्काल ढिलो नगरि सत्ता पक्ष र विपक्षी दल मिलेर संविधान संशोधन गरेर राष्ट्रियसभा खारेज गरिनु उपर्युक्त हुनेछ । जनसंख्याको अनुपातमा नेपालको प्रतिनिधिसभाको संख्या समेत ठुलो रहेको छ । २७५ सदस्यीय प्रतिनिधिसभाको समेत औचित्य माथि प्रश्न उठेको हुनाले त्यो संख्या घटाएर १ सय ६५ मा सिमित गरि खर्च घटाउने व्यवस्था गर्न संविधान संशोधन गर्न अब कुनै विलम्ब गर्नु हुँदैन । यस विषयमा राजनीतिक दलहरूले विचार गर्नु अनिवार्य रहेको छ ।

सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गरौं ।

- सार्वजनिक सम्पत्तिको अतिक्रमण नगरौं ।
- सार्वजनिक सम्पत्ति स्याहार संभार गरी सार्वजनिक काममा प्रयोग गरौं ।
- सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गर्नु हामी सबैको कर्तव्य हो ।
- सार्वजनिक सम्पत्तिको अतिक्रमण र हानिनोक्सानी कानूनी रुपमा दण्डनीय हुन्छ ।
- सार्वजनिक सम्पत्तिको अतिक्रमण वा हानिनोक्सानी हुँदा सम्बन्धित निकायमा जानकारी गराउनु नागरिकको कर्तव्य हो ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार